

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, M.DCCXI

Sectio Qvinta. Argumenta P. Elizaldæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84777](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-84777)

Hæreticis, de peccatoribus perditis, & male
habituatis, qui peccant, licet se peccare, & se
blasphemare, se in falsa religione vivere non
advertis, non sunt ad rem, quia vel plerumque
aliquam advertentiam quasi imperceptibilem habent; vel si nullam habent de blasphemia ex gr. quam proferunt, habent de
omissione diligenter necessariae ad blasphemie
emendationem; atque adeo exempla non
sunt ad rem. Probent in illo Adversarij Pe-
N. 175. trum hodie omissione facri peccare, (est
enim dies festivus) eti nullum neque heri,
neque per otriduū anterius, nec hodie scrupulū
habeat; ita tamen ut ante mensē scru-
pulū habet; verit hodie est audiendum sacram
scrum, & noluit, faciet cumdem Petrum
hodie reum peccati mortalis, licet sit omni-
no immemor tum præcepti interrogandi de
præcepto facri, tum præcepti de audiendo
facio? Ergo ubi omnis adest advertentia pec-
cati, nullum tunc est peccatum formale,
juxta dicta.

Hæc dedi, non quia putem nobis hunc
Authorem opponi, immo nobis consentit,
dum necessariam vult ad omne peccatum
quasi imperceptibilem malitiam advertentiam;
sed ut opinem scrupulū tergerem, qui for-
tè aliqui non perpendenti argumenta occur-
rere posser.

S E C T . O . V .

Argumenta P. Elizalde.

§. I.

Prima ejus Argumenta.

S U M M A R I U M .

Error, & ignorantia culpabilis sancte a Deo ve-
tit, n. 176.

Ait, quod hoc sententia, *Nemo peccat, quin ad-
vertat esse originem scandalorum;* & quod In-
fideles erunt liberi a peccato, n. 177.

Longe plus illi docet, dum ait, *ignorantiam vin-
cibilem esse negationem, nos autem privatio-
nem advertentia, n. 178. ad 180.*

Ad peccandum non est necessaria scientia, vel ju-
dicium de peccato satis dubium, scrupu-
lus, advertentia peccati: & in hoc errant Ad-
versarij supponentes nos illud docere, num.
179.

Obiitum est Adversarij borrenda adducere; ut
Jansenista in Catholicos; cur? n. 180.

Alii per se notum, quod ignorantia peccans, non
Tom. I.

peccat advertentes; & quod dubium sit cum
ignorantia, n. 181.

Solvo, num. 182.

Contradictio manifesta 3 & tandem nobis con-
fessit, quin ait esse omnium T. T. n. 184. ad 188.

Ait, quod si putans se obsequi Deo peccat, multo
magis non advertens, n. 185.

Hæretici cum mala fide credunt, n. 186.

Aliud est, quod ut quis peccet, neceſſe est, ut cog-
noſeat ſe peccare; aliud, quod toto, quo pec-
cat, tempore, debeat hoc advertere: illud sue-
mum, hoc negamus: & Adversarij utrumque
confundant, n. 187. 188.

Hæretici, & mali Catholici plenimque abutun-
tur hæc voce, nescivi, non potui: & car. Hæ-
retici absolvantur ab excommunicatione: hec
cum fit pena, ut incurritur, non indiget ad
advertentia, n. 189. ad 191.

Oſtendo nullam in nostris reſpoſtis absurditatem,

ſed totam in caſib[us] pro libito factis,

n. 193. 194.

Oſtendo, quod noſtra ſententia minus excusat

peccata, quam ſententia P. Elizalde, n. 195.

ad 198.

Vivens in concubinatu, & pejerans toto anno fine

advertentia, quando peccat, n. 197.

In ordine ad conſientiam, utraque opinio perin-

de eſt, non quod doctrinam, que eſt coheren-

tior, n. 198.

Proſquam P. Eliz. 2. p. lib. 5. qu. 1. oſtendit N. grande malum eſt ignorantiam, & erro-
rem, tum respectivè ad hominem, illis labo-
rantem, tum ad Deum, tum ad proximum,
tum ad communitatem; & ideo qu. 2. oſten-
dit, neceſſe fuſſe, ut ignorantia, & error a
Deo prohiberentur, non minus quam fur-
tum, uſura, mendacium, & cetera: tandem
qu. 4. §. 2. pag. 14. dicit, quod opinio docens
neminem peccare, nihil actu advertat, & co-
gnoscat ſe peccare, ita ut qui ignorat eſt
peccatum, aut non advertat eſt peccatum,
non peccat; hec, inquam, opinio eſt (inquit)
origo plurium scandalorum, atque adeo
nobis.

Objicit 1. quod ſuppoſita hæc opinione, N.
tequitor Infideles exculari a peccato, immo
Fideles idiotas, ſi a Parocho decepti credant
Trinitatis Personas eſt tantum duas, aut
cum Ario Filium eſt Patre minorem: ergo
hec noſtra ſententia abolenda.

Sed contra 1. quia ſi noſtra ſententia, mo-
do a nobis explicato, eſt scandalofa, & fallax, 178.
longè magis talis eſt doctrina aſſerta a. P. P. Eliz.
Eliz. nam qu. 3. §. 1. docet ignorantiam vin-
cibilem eſt privationem scientie debitis
haberi, ita ut velit, quod ut quis laborat
ignorantia vincibili, non ſatis fit, ut habeat

X. priva-

privationem cuiusque cognitionis debitam haberi, sed *privationem scientie*; atque adeo docet, quod non advertens, non considerans, aut obliviscens, non habeat ignorantiam vincibilem; (de hac enim loquitur, ut patet ex versic. *Hinc patet* quo posito, ita arguo: Omnis peccans peccato ignorantiae vincibilis debet habere privationem scientiae debita: sed omnis libere non advertens, aut non considerans, aut voluntarie obliviscens, non habet privationem scientiae debita; nam privatio advertentiae non est, ut ipse vult, privatio scientiae: ergo omnis talis non peccat peccato ignorantiae vincibilis: hoc autem longe plus est, quam quod nos dicimus: nos enim dicimus illum peccare, dummodo nolit considerare, aut advertere; ipse autem vult tunc tantum peccare, quando non vult

N. 179.

scire. Hinc bene monui, quod Adversarij, dum negant necessariam ad peccatum actuali-
ment aduententiam, intelligunt per aduentiam, judicium, aut scientiam peccati, quod toto Cælo diffat à nobis afferentibus necessariam actuali-
ment aduententiam, & per hanc in-
telligimus apprehensionem, scrupulū, dubia-
tionem de peccato; ergo non mirum si à
nobis recedant. Secundo ita arguo: Tunc
tantum, juxta Elizal. adest ignorantia vincibilis, quando adest privatio scientiae debita: ergo tunc tantum peccatur peccato ignorantiae
vincibilis, quando quis habet privationem
scientiae debita: sed cum aduententia ad
peccatum, aut cum non aduententia voluntaria
peccati adeste potest privatio scientiae
debita: ergo cum aduententia ad peccatum, aut
cum non aduententia voluntaria peccati
potest quis non peccare peccato ignorantiae
vincibilis: quid absurdius? Videat modò

N. 180.

Lector quæ doctrina sit magis scandalosa, an
nostra afferens peccari peccato ignorantiae
vincibilis, dummodo quis apprehendat, et si
careat scientiæ debita peccati; an sententia P.
Elizal. afferens non peccari peccato ignorantiae
vincibilis, et si quis advertat ad peccatum,
dummodo non habeat privationem scientiae
debita. Similiter nos dicimus nullum peccare,
nisi actu adverteret; peccare tamen, si
nolit advertere: econtra P. Elizal. dicit igno-
rantiam vincibilem esse privationem sci-
entiae, & negat esse privationem aduententiae
debita. In formâ respondeo, quod cum P.
Elizal. sepe dicat, nul prudentius repectu
idiote, quam fidere viro prudenti, eo ipso
sequitur, quod idiota fidens in hoc casu suo
Parocho, quem putat invincibiliter doctum,
excusabitur à peccato infidelitatis. Addo
meam doctrinam, quod nemo peccat, nisi
aliquo modo cognoscat se peccare, esse mihi,

P. Eliz.

& plerisque certam; an autem in casibus
particularibus, quos P. Eliz. & Contrarij
trahunt, ut nostram doctrinam scandalosam
reddant, (quod ipsum praefatur à Janseni-
stis, ut doctrinam Catholicam de ignorantia
invincibili excusante à peccato invilam fa-
ciant) an, inquam, in casibus particularibus,
quos trahunt, detur ullus scrupulus, aut ad-
vertentia peccati, aut horribiliora peccata
fine ullo malitiae scrupulo, & advertentia
forberi possint, non est nostri instituti; qua-
propter scandalum orietur ex hypotheci
casus, quem Contrarij trahunt, non ex no-
strâ doctrinâ.

Objicit 2. lib. 5. qu. 5. §. 3. mibi pag. 22. N.

Peccatur per ignorantiam, & ex ignorantia. 181.

Five ipsa ignorantia sit peccatum, five tan-
tum causa peccati: sed qui fit, cognoscit,
& advertit le peccare, non peccat per igno-
rantiam, & ex ignorantia: ergo peccatur,
quoniam scaturit, & advertatur peccari. Major
est de fide. Minor est evidens, & præterea
declaratur: Peccare per ignorantiam, & ex
ignorantia, est ignoranter, & neciendo
peccare; peccare vero cognoscendo, &
advertendo peccatum, est scienter, & adver-
tentiter peccare: sed est per se notum, quod
peccare advertenter, & scienter opponitur
cum peccare ignoranter, & neciendo: ergo
peccare per ignorantiam, & ex ignorantia
pugnat cum peccare cognoscendo, &
advertendo peccatum: ergo peccatur, quoniam
cognoscatur, & advertatur peccari. Sed
contra 1. quia hoc argumentum ad eviden-
tiam solvi sed. 3. §. 1. ad 2. Contra 2. quia N.

totum argumentum militat directe contra 182.

Elizal. vult enim peccatum ignorantiae esse
privationem scientiae debita haberi: modo

quæro, vel cum privatione scientiae debita
haberi stat aduententia ad peccatum, vel

non? si stat, ergo peccatur ignoranter simul,
& advertenter; si non stat, ergo male definit
ignorantiam vincibilem, quod sit privatio
scientiae, sed definit debet, quod sit privatio
omnis aduententiae debita haberi. Contra 3. N.

quia idem Elizal. §. 3. vers. Dives pag. 25. 183.

afferit dubitationem cohærente cum igno-
rantia, dubitatione autem licet sit suspensio
omnis judicij, non tamen omnis cognitio-
nis, immo aliquam presupponit: ergo si du-
batio stat cum ignorantia, aduententia stat

cum ignorantia.

Contra 4. quia ipse Elizal. qu. 5. §. 1. N.

pag. 20. ait: *Concors est omnium TT. sententia 184.*

ad omne peccatum, & sic etiam ad peccatum ig- P Eliz.

norantia, & ex ignorantia prærequisiri aliquam

aliquando demum cognitionem, & cogitationem

aliqualem malitie, vel in se, vel in alio, in parti- culari,

culari, vel in universali, quod satis diceret quaeſt.
 precedenti §. 2. S. Thomas declarabat. Ratio
 concludens est: *quia omne peccatum est voluntariū; sed omne voluntariū est præcognitum;*
ergo &c. Non autem precise requiriāt scientiam,
aut cognitionem certam, aut assensum, sed sal-
tem dubitationem, vel scrupulum. Hæc ad ver-
 bum P. Elizal. Modo rogo benignum Le-
 dōrem ut oculos in hæc intendat. Primo,
 quid nostra tentatio dicitur ab Eliz. *concor-*
TT. Scundū, ut hæc duo combinet, *ad om-*
ne peccatum etiam ignorantia prærequiritur
actuali: aliqua cognitione malitia: peccatur, quia
advertisatur peccari; & tamen utrumque docet
 P. Eliz. que sunt manifeste contradictionia. Si
 igitur omnes TT. docent ad omne peccatum
etiam ignorantia prærequiri actuali: aliquam
cognitionem malitia; non autem fo-
 lam potiam cognoscendi, quod non pro-
 pter M. Elizaeque, (licet inter se, ut dixi,
 potius de voce different, an ea actualis cog-
 nitione malitia debeat esse in particulari de
 malitia operis particularis, quo per ignoran-
 tiam peccatur, an satis sit actualis cogitatio
 malitia in alio, an in universali) quā ratione
 P. Eliz. dicit peccari, quin advertamus peccare,
 cū hī ē propositio opponatur contra-
 dictione huius omnium TT. opinioni: non
 peccatur, quin advertatur peccari. Rursus
 quo jure pagina authoritatibus fatigat? quē
 si sunt ad rem, sunt contra omnes TT. vel si
 sunt juxta mentem omnium TT. non sunt
 ad rem, immo sunt contra P. Elizal.

N. Objet 3. qu. 6. & 7. hoc argumentum,
 quod §. 3. pag. 31. vocat insolubile: Omnis
 Hæreticus peccat putans obsequiū præstare
 Deo; ergo multo magis peccari potest sine
 actuali advertentiā peccari. Antecedens pro-
 batur, quia Hæreticus dum assentitur suo
 errori, assentitur ei obiecto, ut vero, & qui-
 denat Deo obsequium prestat. Respondeo
 vel sermonem esse de Hæretico invincibili-
 ter ignorante oppositum; hoc autem non est
 ad rem, nam non peccat, dum invincibiliter
 putat se credere Deo; hic autem loquimur
 de ignorantia vincibili: vel sermo est de Hæ-
 retico vincibili ignorante; iste autem ex
 malā fide putat se credere, & obsequi Deo,
 immo cō ipso dubitat, & cognoscit se teneri
 ad ulteriorem diligentiam, quam tamen re-
 spuit; & idē peccat tum peccato negligente,
 & ignorantiae vincibilis, tum peccato
 hæresis ad eam sequenti.

N. Omitto alia argumenta, in quibus P. Eliz.
 §. 6. totus est, ut probet adulterantem, &
 P. Eliz. furantem non advertere actū ad peccatum,
 adeoque peccare sine actuali advertentiā pec-
 cati. Sed contra; quia, ut supra dixi, nullus
 Tom. I.

docet, quid quis toto tempore, quo peccat,
 habere debeat advertentiam ad peccatum: si
 enim ut quis bene operetur, non est necesse,
 ut toto tempore, quo ex. gr. orat, actū ad-
 vertat se orare, & agere opus bonum; inulto
 minus necesse erit, ut quis male operetur,
 quid actualiter cogitet toto tempore, quo
 male operatur, se peccare, & in hoc hallucin-
 atur P. Eliz. Nos cum omnibus TT. immo
 ipso Elizal. docemus, peccari non posse sine
 prævia actuali cogitatione, aut scrupulo pec-
 cati, & cum iſdem negamus eam debere
 semper durare; quoniam ergo hoc nobis ob-
 jicit, immo quo jure infert, quid quia adul-
 ter, dum adulteratur, non cogitat se peccare,
 peccari posse sine actuali advertentia pecca-
 tri; nam adulter, saltem prius, dum adulterio
 se accingit, advertit se peccare, & hoc satis
 est ad veritatem Catholicam, & omniū TT.
 Addo quid si P. Elizal. putat se ex penū SS. N.
 PP. & omnium TT. doctrinam suam hau-
 sisse, dum docet ad omne peccatum etiam ig-
 norantia prærequiri actuali aliquam pec-
 cati cogitationē, cō ipso ne, dum docet pec-
 cari sine actuali cognitione peccati, ne, in-
 quam, doctrinam Catholicam retractare vi-
 deatur, debere ab hæc propositione omnino
 oppoſitū primas prorsus abstinuisse, vel aliter
 eam expositiſe dicendo, quid actualis ea
 cogitatio prærequisita ex confusū omnium
 TT. ad omne peccatum non est necesse, ut
 continetur toto tempore, quo peccatum; &
 dixiſet verum: dicere autem, *peccatum absque*
eo quid advertatur peccari, est omnino oppo-
 situm huic, non peccatur sine prævia actuali ad-
 vertentiā peccati, quam ipſe, & omnes TT.
 sustinent: ergo ne contradictionia dicat, aut
 saltem non bene loquatur, latias fuisſet ab ea
 propositione abstinere, aut saltem eam mo-
 derari.

N. Objet 4. qu. 8. Si nostra regula, non sci-
 vi, non putavi esse peccatum, est vera, & ex-
 cusat a peccato, sequitur, quid qui non exi-
 stimat le falli credendo errorem contra fidē,

non peccabit, adeoque nullus Hæreticus ab
 excommunicatioſe abſolvendus erit, dum ad
 Ecclesiæ ſinum accurrit, si excommunicatio-
 nem ignoravit; & tamen oppoſitum ab Ec-
 clesiæ practicatur: ergo falsa est nostra regula
 ſupponens omnem eam ignorantiam esse in-
 vincibilem, quoties actū non advertitur pec-
 cati. Sed contra; quia tam certa eſt nostra re-
 gula; quam certa eſt allegata omnium TT.
 doctrina prærequiriā ad omne peccatum
 etiam ignorantia actuali cogitationē pec-
 cati ignorantia: ergo si ex mente omnium
 TT. ut dixi ex eodem P. Elizal. 2. p. pag. 20.
 cuius verba dedi in 2. obiect. omnis ignorantia
 Xij vincit.

vincibilis, & peccaminola præsupponit necessariò actualem peccati advertentiam; sequitur quod omnis ignorantia non præsupponens actualem peccati cognitionem erit invincibilis. In formâ dico, quod si aliquis nullo modo scivit, nec ullum scrupulum habuit de comparandâ sibi ejus objecti ignoti notitiae, & tale objectum exequatur, nullo modo peccare. Attamen verum est plerisque faciliè in hoc mentiri, ut patet appositissimo exemplo: quid evidenter quam furem, aut iustitè aliena bona retinente teneri ad restitutionem? quotus tamen quisque est, qui restituat? cur autem, nisi qua familiari sibi voce adulantur, *non possum*, quæ tamen plerumque est mendacum? Sanè siue respondens *non possum*, si revera posse, ut plerumque potest, non est securus in conscientia, ita nec illi, qui in aeterna salutis negotio desideres sunt, ut sunt plerumque Catholici, & multo magis Hæretici, quibus saepe pro fide amplectenda, cetera bona posthabere necesse est; quod si lape respondent, non scivi, non cognovi peccatum esse, non adverti me tali legi obligari, plerumque mentiuntur, atque adeo, quia ea nescientia est voluntaria, quantum mixta conscientie incitanti ad interrogandum, & interrogare negligunt, id est ea est peccatum. De cetero si nec in generali, nec particulari ullam peccati advertentia habuere, est concors omnium TT. opinio eos non peccare. Quod additur de excommunicatione, non est ad rem; nam poena non pendet ab advertentia, culpa autem pendet: ergo excommunicatione potest sine advertentia incurri, non potest peccatum. Addo Ecclesiastem sapientem se gerere, dum poenam taxat pro foro exteriori, cum hominis interiora non videat, & possit quilibet Hæreticus excusare se, allegando invincibilem nostræ fidei ignorantiam, quæ licet in aliquo dari possit, ea tamen non datur in plerisque. Addo etiam, quod P. Eliz. decipitur, dum veram doctrinam casibus falsis applicat, & ex eorum falsitate infert falsitatem doctrinæ generalis, quæ tamen oritur a falsa applicatione: quomodo quis diceret, quod doctrina generalis liberans omnes gravì infirmitate laborantes à legi jejunij, sit falsa, quia medicus aliquis ab eâ legi liberavit hominem modicâ tufsi laboratem: nam regula est legitima; applicatio est spuria.

N. 191. Dices: Si ad peccatum requiritur advertentia, sequitur Confessarium, qui conscius sua ignorantiae initio anni proposuit non studere necessarijs ad rectam Sacramentorum ministracionem, sequitur, inquam, si mensu posteriorum decurso non advertat tuam impec-

titiam, & studendi obligationem, & Sacrameta quocumque modo ministrat, non peccaturum. Similiter concubinarij æstu libidinis ferventem non peccaturum, si non advertens delectetur in objecto turpi. Idem dicens de iracundo, de perjuro, si malum imprecetur, si pejeret, & non advertat: ergo ad peccatum non requiritur advertentia. Sed N.

contra: quia hoc ab Eliz. est solvendū, cum 194. sustineat cum omnibus TT. licet deinde argumentorū vi abreptus sibi contradicat; sustineat, inquam, ad omne peccatum præviā aliquam cogitationem requiri: dicere autem, quod peccari potest sine prævia peccati cogitatione, non est argumentum solvere, sed cedere, & deferere doctrinam cōmūnem, quam afferuerat. Dico igitur quod casus, ut in argumento allegantur, sunt plerumque modo operandi humano impossibilis: quis enim mihi suadat Parochū toto anno, primo die, vel mense excepto, ne levem quidem scrupulum habuisse de iūia imperitiā, de studendi obligatione, de pravā Sacramentorum ministracione? Idem dico de concubinarij, perjuro, & similibus; atque adeo nil mirum erit, si cuius moradur impossibili respondere cum communī TT. nimis benignè dicendo, Parochum primo tantum mense, quo advertit, peccasse. Quod si responsum accuses, accusabo ego casum: si enim tu supponis omnino gratis nullam omnino toto anni decurso bonam inspirationem excitantem ad studendum, & ad meliorem vita frugem revertendum, Parochum habuisse, & non nisi primo mense advertisse; ita & ego dico, non nisi primo mense peccasse: talis enim casus, qui supponit Spiritum S. & bonum Angelū toto anni decurso otiosum, Dæmonem autem toto anni decurso summè vigilem, tali responsum dignus est. Quod si finxeris casum, ut de more accidit, quatenus Deus, & Angeli tutores diligentissimi, & liberalissimi sunt in largitione gratie sufficientes, in peccatoribus monendis, in excitandis, in proponendis proprijs cuicunque obligationibus, præter exteriora exempla, quibus ad arctam salutis viam monentur, tum dico Parochum toties peccasse, quoties simili Synderesi, quæ frequentissima est, laboravit.

Ut autem prorsus enervem similia popularia argumenta, videamus, quid dicit P. 195. Elizal. & quid nos, & sapientis Lector judicabit, an nostra doctrina excusat peccata, an potius opposita. Dicit P. Elizal. Parochum semper peccare, licet non advertat toties, quoties male Sacramenta ministrat, ita ut semper peccet novo peccato; si enim hoc non dicat, non recedit a nobis. Dicimus nos Paro-

N. 192. 193. Dices: Si ad peccatum requiritur advertentia, sequitur Confessarium, qui conscius sua

ignorantiae initio anni proposuit non studere necessarijs ad rectam Sacramentorum ministracionem, sequitur, inquam, si mensu posteriorum decurso non advertat tuam impec-

Parochum toties peccare, quoties advertit, in ut sufficiat actualis advertentia in confusione, & se ad plura teneri, ut suum munus scienter obeat: adeoque si ab initio anni advertentia miliis ministraturum Sacra menta, dicimus cum ab initio anni miliis peccasse; nam voluntas habetur pro facto: rursus dicimus in sequenti Sacramento ministratio ne, si nullatenus in posterum advertat (quod tamen est moraliter impossibile) se peccare, non quidem peccato novo, sed antiquum peccatum completerum. Quero modo, uter magis excusat peccata, an P. Eliz. an nos? Ego volo Parochum peccasse miliis ab initio anni, immo toties quoties ministraturus erit per annum Sacra menta, dummodo hoc confusè præviderit: rursus per voluntatem non sciendi, quæ sui munera sunt, volo toties ab initio anni peccasse, quoties per annum munus suum obiturus non est, dummodo hoc confusè præviderit. Econtra P. Eliz. dicit, quod Parochus ab initio anni toties tantum peccavit, quoties Sacra menta cum advertentia ad sui munera ignorantiam ministravit: rursus toties per decursum anni peccavit, quoties ea ignorans ministravit, & sine advertentia quod peccaret. Ecce si equo iudicio locus sit, plurimi peccatorum reum facit Parochum nostra sententia, quia si Parochus primo anno mensi obiret, immo si Doctribus, & libris, quibus anni decurso uti posset, ut calleret, quæ sui instituti sunt, decurrente anno privaretur, adhuc juxta nos reus est mille Sacra mentorum illicite, aut invalidè ministrandorum, quia voluntas habetur pro facto: eo modo, quo qui projicit Breviarium prævidens se miliis non recitaturum, reus est mille peccatorum. Econtra juxta P. Eliz. Parochus primo anno non est reus mille facrilegorum, sed eorum tantum, quæ tunc contraxit: ergo si primum mensi confidemus, tantum abeat, ut nostra sententia excusat, quin facit Parochum reum longè plurium peccatorum, quorum non facit sententia P. Eliz. Quod si annum cum anno comparemus, aequalium peccatorum reum facit Parochum nostra sententia, ac sententia P. Eliz. dicimus enim Parochum toties peccasse, quod confusè prævidit Sacra menta illicite ministraturum, cum hæc differentia, quod ea omnia contraxit primo anno, quo confusè advertit, et si sequentibus mensibus nihil omnino advertat, non peccaturum novo peccato formalis, sed tantum expletur formalis antiquum. At P. Eliz. negat contraxisse omnia primo anno, sed vult toties novo peccato peccare, et si non advertat, quoties

Tom. I.

ministrat Sacra mentum. Hæc rectè intellecta evanescunt, & moderantur zelum P. Eliz. contra nos.

Hoc idem evenit in projiciente Breviarium, qui si prævideat se pluries non reci taturum, dico eo instanti contrahere peccatum æquivalens omnibus omissionibus Officij futuris, & in ordine ad conscientiam perinde est, five dicatur, quod quotidie novum peccatum contrahat, five dicatur, quod quotidie novum peccatum non contrahat, sed omnia projectionis instanti contraxisse. Dixi, in ordine ad conscientiam, non tam in ordine ad doctrinam; nostra enim sententia communissima est, & præterea Janifenism ex toto opposita, sententia autem contraria nec est communis, nec faltem, modeltae memori, ita opposita. Idem dico de alijs casibus, si res penetratur, perinde enim est ad conscientiam, & multitudinem peccatorum, five cum P. Eliz. dicatur perjurum toties peccare, quoties pejerat, licet non advertat; five nobiscum dicatur, perjurum, dum non advertit, non peccare novo peccato formalis, peccasse tamen tum peccato omissionis diligentia ad emendationem perjuriorum requiri, tum patrando peccatum perjurij, & negligentia æquivalens omnibus negligentijs, & perjuris proferendis. Idem de concubinario, qui prævidens se in objecto turpi delectaturum, nisi sibi præsens sit, peccavit tum contra castitatem, quam prævidit violaturum, tum contra obligationem sciendi, & utendi remedij ab Asceticis contra tale vi tium præscribi solitus. Nulla igitur in nostra sententia peccatorum excusatio, nam tot admittimus in non advertente, quot Eliz. & summa nostra doctrinæ coherentia; tamen enim non peccari peccato formalis novo sine novâ advertentiâ faltem in confuso; quâ coherentia caret doctrina Eliz. qui tuerit ad omne peccatum prærequiri aliquam aliquando cogitationem, & hanc esse omnium T.T. mentem; & simul tuerit peccari novo peccato formalis, quin actuadvertatur, adeoque negat præquiri actualem advertentiam etiam confusam peccati ad peccandum, quæ non tantum incohæretia, sed contradictria sunt.

§. II.

Argumentum ex dictamine conscientia vincibiliter erroneo.

S U M M A R I U M.

Plures DD. volunt esse de fide, quod parere temerari conscientia vincibiliter erronea, Arguit fuisse, quod vincibilis falsa nullam includat peccati cognitionem, & tamen eam sequens

X iii peccat,

peccat, adeoque peccatur sine advertentia peccati, n. 200. ad 205.

Rejicit Patrem Suarez tuentem, quod ad peccatum satis sit cognitio interpretativa, n. 206. ad 208.

Concludit determinari exacte non posse, que cognitio sit necessaria ad peccata ignorantiae, & dicit, quia Deus nos vult humiles, ibid.

Theologi est in re practica valde obvia aliquid definire, n. 210.

Judicium prudentium quando sit regula, n. 211.

TT. in discendo humiles, sunt in docendo dictiores, ibid.

Vult necessariam ad peccatum advertentiam, & simul vult peccari, quin advertatur, n. 212.

Defendo Patrem Suarez, n. 213.

Alind est querere, an advertentia requiratur ad peccandum; aliud, an eam habuerim, ibid.

Sepe difficile vincibilem ignorantiam ab invincibili secernere, ibid.

Non recte probat ex D. Paulo, esse incertum, que cognitio necessaria sit ad ignorantiae peccata, n. 214. 215.

Affirmat, & negat nos debere sequi conscientiam vincibiliter falsam, n. 216.

P. Vasquez, & alij docent vincibilem erroneam obligare tantum negativè, seu ne contra eam operemur, n. 217.

Plerique, quos sequor, ut juxta eam operer. Doctores, n. 218.

Plus peccat, qui non operatur juxta illam, quam qui eam non deponit, ibid.

S. Thomas expreße dicit, quod obligemur sequi conscientiam erroneam, n. 219.

Nullum absurdum, quod eam stante necessetur homo ad peccatum, n. 220. ad 223.

Necessitatibus necessitate consequenti, quia eam deponere non vult, cum debeat, & possit, 222.

Non est in statu damnationis cur? n. 224.

Ex hoc quod non deponemus conscientiam erroneam teneatur eam sequi, non infertur peccari sine advertentia, n. 225.

Omnis TT. aliquam, vel in se, vel in alio, peccati advertentiam requirunt, n. 226.

Totus labor est combinare cum peccatis ignorantiae advertentiam peccati, ibid.

P. Elizalde. non combinat, quin destruit necessitatem advertentie ad peccandum necessaria, n. 227.

Expono quando pecco peccato ignorantiae, n. 228.

Pecco scienter per ignorantiam, pecco ignoranter contra legem, quam scire nolo, n. 230.

Teneor non mentiri deposito errore vincibili, non eo stante, n. 231.

Quomodo mentiendo peccet, esti judicet se non peccare, n. 232.

Plura sunt, que in se non sunt peccata, sunt in alio; atque adeo obediens dictamini vincibili,

non est peccatum in se, est tamen in dictamine, n. 235.

Mentiens non simul judicat, quod sit, & non sit peccatum, mentiri, n. 237.

Expono qualiter tunc teneatur, vel deponere dictamen, vel mentiri, n. 238.

Differentia inter dictamen vincibiliter, & invincibiliter erroneum, n. 239.

Minus peccat mentiendo, seu obediendo ei dictamini, quam non mentiendo, n. 240.

Necessario peccat, n. 241.

Esi tunc cognoscas mendacium esse peccatum, tenetur stante eo dictamine mentiri, n. 242.

Contemnere apprehensionem ex gravi motivo non est culpa: est contemnere ex culpa, n. 243.

Explico qualiter obligari possimus, ne agamus contra conscientiam dictantem tale opus esse peccatum, n. 244. 245.

Laborans conscientia vincibiliter erronea duos habet remissus, ibid.

Non deponitur conscientia vincibiliter erronea per cognitionem dictantem, quod ea sit vincibilis, n. 247.

Erronea non est dubia de opere, quod dictat, sed de sui ipsis veritate, n. 248.

Ignorans vincibiliter duas videt in se obligaciones, n. 249.

O Bjicit 5. qu. 11. per totam: Tenemur se- N. qui dictamen vincibiliter erroneum, 199. aucto ut sit peccatum ei non parere; ergo pec- P. Eliz. catur sine advertentia peccati. Antecedens suadet ex P. Vasquez 1.2. disp. 59. qui post- P. Vasquez. quam cap. 3. retulit sententiam, quae negat esse peccatum operari contra conscientiam erroneam, subdit, quod opposita sententia aucto communis, & certa sit, ut sententia negans esse peccatum non obediens conscientia erronea, haeretica ab omnibus iure censatur. Dein d. 60. quarens, an conscientia erronea propriè obliget, respondet idem P. Vasquez. obligare, ne quid hat contra illam. Similiter P. Suar. & P. Sanch. afferunt esse de P. Suan. fide, quod teneamus parere conscientiae er- P. Sanch. ronae, & P. Granado 1.2. contr. 2. tr. 12. d. 7. P. Gran- ject. 3. art. esse intrinsecè malum non obedi- P. Eliz. conscientie vincibiliter erranti, nec Deum, nec Praelatum post in hoc dispensare: ergo tenemur obediens conscientiae vincibiliter erranti. Quod autem, supposita hac doctrina, quae juxta plerisque est de fide, sequatur peccari sine illa advertentia peccati, probat P. Eliz. quia conscientia vincibiliter erronea non habet secum conjunctam ullam cognitionem probabilem, aut dubitativam, quae cognoscatur esse peccatum id, quod ea conscientia vincibiliter errans dictat; si enim aliquam talam cognitionem haberet, non esset pecca-

peccatum ei conscientiae non obedire: detur enim conscientia vincibiliter erronea dicitans esse necessarium mentiri ob vitam tuendam: ecce talis conscientia nullam habet sibi conjunctionem ostendentem, quod in peccatum tunc mentiri; si enim haberet, non possem eam conscientiam sequi; sed non tantum postum, sed teneor eam sequi, adeoque tunc tunc mentiri: ergo conscientia vincibiliter erronea nullam habet secum cognitionem peccati: ergo peccatur sine cognitione peccati; cum certum sit, quod conscientia vincibiliter erronea non excusat a peccato.

N. 200. Confirmat 1. Vel Petrus ex conscientia vincibili erronea judicans se teneri ad mentendum, ut fama, & vita propria, aut aliena consulat, cognoscit, sive probabiliter, sive dubitativè, quod mendacium tunc sit peccatum, vel nullo modo cognoscit? Si nullo modo cognoscit, habetur intentum, nempe tum, quod Petrus tunc mentiendo peccet, nam omnis sequens conscientiam vincibiliter erroneam peccat; tum quod peccet sine omni cognitione peccati. Si aliquo modo cognoscit, iequitur, quod tunc conscientia vincibiliter erronea non obligat ad mentendum, quia nullus obligatur ad id, quod cognoscit esse peccatum. Confirmat 2. mihi pag. 50. (est enim error Typographi, quo frequentissime non minus, quam sollicitissime facit impressio, ponens numerum 52. pro 50.) quia dici non potest Petrum peccare tunc mentiendo, quatenus operatur contra scrupulos, & conscientiae remoribus, qui stant cum iudicio conscientiae vincibiliter errantis, dictante non esse peccatum, immo esse obligatorium tunc mentiri: non, inquam, dici potest, quia vel illi scrupuli, & remors sunt puræ apprehensiones peccati, vel sunt iudicia? si sunt puræ apprehensiones, sequitur quod Petrus mentiendo tunc non peccavit, quia agere contra apprehensiones scorsum ab omni iudicio rationis non est peccatum: si sunt iudicia, contra est; quia si Petrus tunc iudicat peccatum esse mentiri, non potest ex conscientia vincibili erronea obligari ad mentendum; sed obligatur, ut supponitur: ergo dicendum est dari conscientiam vincibiliter erroneam sine his remoribus, quam tamen qui sequitur, peccat, quia vincibilis est.

N. 202. Confirmat 3. pag. 51. quia nullus obligari potest sub peccato, ut agat contra remorum conscientiae dictantis, quod sit peccatum agere illud; nam per hunc ipsum remorum cognoscit se non teneri ad agendum illud: ergo implicat, ut cum conscientia vincibiliter erronea obligante ad mentendum, stet consci-

entiae remorsus obligans ad non mentiendum: ergo peccatur sequendo conscientiam vincibiliter erroniam, absque eo quod aliquis remorsus peccati detur. Confirmat 4. quia N.

conscientia vincibilis erronea est iudicium 203.

obligans sub peccato ad aliquid faciendum,

aut omittendum; ergo implicat, ut cum ea

estet quodcumque iudicium de malitia rei, ad

quam obligat. Similiter implicat, ut cum ea

estet dubitatio, aut fluctuatio de malitia ejusdem rei, quia affirmatio unius excludit negationem contrariam, aut contradictionem ejusdem objecti, atque etiam dubitationem: ergo affirmatio bonitatis mendacij, quam ha-

bet, qui ex conscientia vincibiliter erronea

judicat esse mentendum, excludit negationem

contrariam, & contradictionem ejusdem

bonitatis, nec non etiam dubitationem; im-

plicat enim, ut, cum iudicio esse bonum men-

tiri, dubitem esse bonum: ergo conscientia

erronea vincibilis est expers carum cogni-

tionum, & remorum malitiae, & tamen

peccatur sequendo conscientiam vincibili-

ter erroneam; ergo peccatur sine omni re-

morbo, & actuali cognitione malitiae.

Confirmat 5. quia dici non potest, omnem N.

conscientiam vincibilem erroneam deponi 204.

posse, & per hoc differre ab invincibili; non

potest autem deponi, nisi tunc adest actualis

aliqua cognitione malitiae; ergo tunc adest alia-

qua. Non (inquit P. Eliz. pag. 51.) hoc dici

potest; tum quia hoc non est solvere argu-

menta, sed arguere, argumentum autem per

argumentum non solvit; tum quia tunc

nulla adest cognitione, ut patet ex dictis ab

P. Eliz. tum quia si aliqua talis cognitione adest,

eo ipso per illam cognitionem conscientia

erronea non est deponibilis, sed actu deponi-

ta; & sic non est erronea, nam per eam

cognitionem actu iudicaret, quod malum

est mentiri, ergo non est conscientia er-

ronea deponibilis, sed deposita: ergo non

adest conscientia erronea. Confirmat 6.

pag. 52. §. 2. Conscientia vincibiliter erronea, N.

nec est dubia, nec est scrupulosa; ergo cum 205.

ea nulla est cognitione proponens, quod ma-

lum sit mentiri. Antecedens probatur: non

est dubia, quia sine ullo dubio dicitur esse

tunc mentendum; non est scrupulosa, quia

tunc nullus scrupulus adest; ergo nec est du-

bia, nec est scrupulosa, adeoque cum ea nul-

la adest cognitione peccati. Rursus conscientia

vincibilis erronea ita obligat, ut sit peccatum

contra illam agere: econtra conscientia du-

bia ita obligat non agere, ut sit peccatum

juxta eam agere: ergo conscientia vincibilis

erronea non est peccati dubia. Quod si nos

recurramus ad cognitiones alias apprehen-

sivas

fivas peccati, compossibles cum judicio vincibili erronco non peccati, illæ apprehensiones (ait P. Elizal.) non sunt ad rem, nec ob ipsas peccatur, nam scilicet omnes, quod quando fidei mysteriis credimus, habemus fæpe apprehensiones contrarias proponentes mysterium esse falsum, nec tamen ideo peccamus, co quod contra illas credimus mysteria.

N. 206. Post hæc cum magnâ Lectorum cruce fuisse producta, ait 1. pag. 53. §. 3. quod P. Suar. opinionem de necessitate cognitionis actualis ad peccandum potenter debellarit; & 1. 2. tr. 2. d. 4. rejicerit doctrinam eorum, qui tunc tantum volunt inadvertentiam esse voluntariam, quando intellectus supra eam reflectit, & reflexè advertit se non fatus considerasse eam rem, & se teneri ad exactius considerandum, vel faltem reflexè dubitat de sufficienti consideratione, & de obligatione ulterius considerandi. De quâ opinione ait P. Suar. n. 21. quod si hic modus verus esset, facile esset expedire difficultates politas, & declarare, quâd obliuio fit culpabilis. Attra-

N. 207. men n. 22. dicit hunc modum esse moraliter incredibilem, cum ex eo sequatur incommoda illata n. 14. (ait P. Suar. & cum co. P. Eliz. §. 4.) quia alias in infinitu iretur, quia hanc ipsam reflexam cognitionem de considerandi obligatione potest quis culpabiliter omittere: ergo necessaria erit alia reflexior cognitione in infinitum: ergo ut quis peccat ex ignorantia vincibili, non est eo tempore, quo quis ex ea peccat, necessaria cognitione obligationis considerandi. Quapropter dubium est, (subdit P. Eliz.) an saitem necessitè sit, ut aliquo priori tempore haberetur cognitione de obligatione considerandi magis Divinam legem, & quidem an ea cognitione debet esse in particulari circa eam rem, in quâ per ignorantiam peccatur, an fatus sit in universalibz, ut si Fideli occurrat, tunc plura, que scire tenetur circa Dei legem, & proprium statum, ignoraturum, nisi magis Deo, & anima salutis invigiliter? Respondet pag. 54. fatus esse voluntarium indirectum, ut ignorantia, & errores sequentes sunt peccata; adeoque fatus esse, ut quis priori tempore dubitaverit faltem, se non eo, quo debet, studio, Deo, & saluti vacare. Addit tamen §. 5. non ideo sequi fatus esse, quod habuerit cognitionem rei, ignorando ejus malitiam, ut fatus esse docuit P. Suar. à n. 28. & P. Sanch. lib. 1. Sam. cap. 16. n. 20. & communiter TT. qui dicunt ad voluntarium indirectum fatus esse cognitionem virtualem, & interpretativam; ita ut fatus sit, si alicui in mentem veniat illud objectum ut commodum, aut noxiū; hanc enim cogni-

tionem positâ, potest homo magis applicari ad considerandum illud, an sit moraliter bonum, vel malum: quâ applicatione omisita, tunc homo præcipitanter, & imprudenter operatur; ita ut, si objectum sit malum, fibi imputare debet, si ejus malitiam non novit, potuit enim, sed noluit. Sed hoc rejicit P. Eliz. 1. quia etiæ interpretativa cognitione modo declarato fatus sit, ut ignorantia, error, & obliuio ad illam sequentes sint aliquando culpabiles, ut accidit, quoties aliquis præcipitanter consilium capit, aut dat, aut operatur, non utendo diligentia, nec ulteriori consideratione pro materiæ gravitate: attamen absoluâ ea cognitione interpretativa non semper fatus est, ut error sequens sit culpa; quia ea cognitione interpretativa non est fatus, ut sit peccatum ipsa ignorantia, & inadvertentia malitia earum rerum, quæ non sunt in se malæ, sed tantum quia veritæ; ea enim cognitione, quando sunt veritæ, talis est, qualis foret, si non essent veritæ; sed si non essent veritæ, ea cognitione nullam vim habuisset ad excitandam cognitionem malitiae, quæ nulla esset; ergo neque quando sunt veritæ. 2. quia cognitione rerum indifferentium talis est, qualis sunt ipsæ res; sed ipsæ sunt indifferentes ad bonum, & malum; ergo etiam earum cognitione; ergo earum cognitione non potest inducere in cognitionem malitiae. Omitto alias P. Elizal. rationes.

Tandem §. 6. quando putabam cum aliquo certi dicturum, quæ cognitione requiratur, ut ignorantia sequentes sint peccatum, P. Eliz. nam impugnavit ut insufficientem cognitionem interpretativam admittam à P. Suar. & ut repugnantem cum ignorantia, & errore vincibili cognitionem actuali, qualem nos admittimus: postmodum concludit, non posse exactè determinari, quæ cognitione sit necessaria ad peccata ignorantia, quia Deus nos vult humiles. Idem respondet lib. 6. qu. 19. ubi postquam refutavit doctrinam communem de quantitate scientia in Confessario necessariæ, tandem §. 7. & 8. quid obscurius respondet, ait enim talis, ut plerumque dicat verum: Obstat ad hæc, & vidi contingere N. Patri Eliz. id, quod frequentissimum est in materiis difficultibus, nempe omnes sententias delittere, & nullam asterrere, cum tamen in re adeo necessariâ, practicâ, & frequenti, ut sunt peccata ignorantia, erroris, obliuionis, & inconsiderationis culpabilis, necessitè sit viro Thologo aliiquid decidere circa cognitionem prærequisitam ad ea peccata; non minùs, ac Thologi est decidere, quæ advertentia sit necessaria ad mortale, quæ ad veniale, quæ, & qualis libertas, & similia; imo Thelogi

logi est definire circumstantias, & alia non tantum ad peccatum in genere, sed ad peccata particularia in omni specie magis hominibus saltem familiari, & necessaria, cum omnes istae quæstiones prætice sint, nec Deus contenus est, ut Theologus humilis sit, sed præterea ut doctus sit. Quare S. Jacob. Ep. 1. monit. 211. S. Jacob. net, quod qui indigeret sapientiam, postulet a Deo, D. Bo. qui dat omnibus affluenter; atque adeo qui carent, ret illa, argui potest negligenter, inquit S. Valer. Bonav. tom. 3. serm. 2. de S. Gregor. Pap. Maxim. Socrat. concludens cum Valer. Maximi epiphonemate, qui laudas Socratem, scribit, quod quia ad discendum semper se pauperem creditit, ad docendum fecerit, sed locupletissimum. Sint ergo Theologi humiles, credendo se semper in discendo pauperes, ut in docendo sint ditiores. Quod si in aliquibus materiis Theologi appellant ad judicium prudentius, tunc est, quia ea materia subest innumeris circumstantiis, & pro quolibet causa particulari, cum in numeri sint, non potest dari doctrina generalis, nisi in ea, in qua generice conveniunt, non autem in quo singulariter differunt, & ideo Theologi, ne tunc omittant dare aliquam regulam, pro regulâ dant iudicium viri prudenter, cuius muneris est considerare particularites hujus, vel illius casus: ergo satis fuisse P. Eliz. aliquam pro re tam universalis, & necessariâ sententia fundare, quam omnem destruere, & multo magis, quam dicere, quod ad peccatum necessaria sit advertentia, & simili dicere, quod peccari potest sine advertentia. Humilitas, ad quam appellat, & præ ratione dat, poterit quilibet dare pro omni materia, quam ignorat, & sic renuntiandum erit omni studio, subrogando in favorem nescientiae humilitatem; immo etsi quis definiat, quæ cognitio prærequiratur ad hoc, ut peccetur per ignorantiam, potest etsi humilis non minus quam qui nihil definit. Hoc rogo Lectorem meum, ut sciat me in compendium redigisse, quæ fusissimo calamo legi in P. Eliz. ut dicat, Theologo tepe non minori opus esse patientia, quam ingenio. Legi tamen, ne quid à nobis omisum vitio verteretur.

N. Ait itaque 1. P. Eliz. quod P. Suan. 1. 2. 4. 212. 4. sed 3. n. 27. dicat, sæpe discerni exactè non posse, quando ignorantia fuit voluntaria. Sed P. Eliz. duo confundit; aliud enim est, quæ cognitio, & advertentia necessaria sit, ut ignorantia sit peccatum; aliud, an ego eam advertentiam habuerim. Primum est, quod modo queritur, & hoc exactè determinat P. Suan. dicens requiri, & satis esse advertentiam interpretativam. Secundum non est ad rem, certum enim est sæpe nos nescire, an

advertisitiam requisitam habuerimus: ergo pro rebus adeo inter se diversis non bene catur P. Suan. & P. Sanch. & multo magis non bene illa duæ res confunduntur, & hoc ipsum confit ex codem P. Eliz. 2. p. lib. 6. P. Eliz. qu. 20. §. 4. pag. mibi 339. ubi citat P. Suan. & P. Valent. dicentes esse difficile discernere P. Sanc. ignorantias vincibilis, & invincibilis, ita ut ea differetia saepe humanum modum excedat.

Ait 2. defecatum certitudinis ori potissimum, tum ex eo, quia nescimus, an nobis sint remissa omnia peccata, & quia nimis nos amamus, & fallo zelo peccamus. Sed contra: vel enim loquitur de defecitu certitudinis cognitionis prærequisitæ ad peccata ignorantie, vel de defecitu certitudinis iustificationis propriæ, de quæ sermo erat Apostolo 1. ad Cor. 4. Nihil mihi consciens sum, sed non in hoc iustificatus sum? Si de secundo, non est ad rem, hic enim loquimur de primo. Si de primo, ea, quæ afferit, non probant nisi incertitudinem iustificationis propriæ; non autem incertitudinem regulæ de qualitate cognitionis prærequisitæ ad peccata ignorantiae: ergo nova confusio.

Ait 3. quod si S. Paulus scivisset, que & N. qualis exacta cognitio prærequiratur ad peccata ignorantiae, non dixisset, Non sum iustificatus, me ipsum non iudico. Sed contra: quia eti sciam cum omni Theologo quid requiratur ad peccatum mortale, sapientiam iudicare non possumus, an de facto ea omnia requisita habuerimus; immo etsi quis sciat se mortaliter peccasse, nescit tamen se iustificatum per dolorem sequentem: ergo ex incertitudine iustificationis, & ex incertitudine iudicij, an neene peccaverim, non bene inferuntur incertam esse qualitatem cognitionis requisitæ ad peccatum. Omitto plura similia, quæ sicut aequali confusione peccant, ita aequali solutione infirmantur. Nolo tamen N. omittere contradictionem; nam lib. 5. qu. 11. 216. ut arguat contra nos, citat plures dicentes P. Eliz. esse de fide nos teneri ex præcepto sequi conscientiam erroneam vincibilem: at lib. 5. qu. 18. §. 3. ad finem pag. 141. postquam quæsivit, an Deus præcipiat, ut sequamur conscientiam erroneam invincibilem, & attulit rationes sententiaæ affirmantis, ait: Nihilominus difficultates istæ nominem movere debent ad discendum; (Deum jubere, ut sequamur conscientiam erroneam invincibilem) quia ad verbum probant etiam de conscientia erronea vincibili; Deus porro jubere nequit haec sequi, quæ contradictoriæ opponuntur doctrinæ, quam affluit esse de fide, nempe nos teneri sequi conscientiam vincibiliter erroneam.

N.
217.
nem,

Venio modò ad argumentorum solutio-

nem, quæ per integras quatuordecim paginas spissis characteribus impressa contra nos tamquam summè efficacia proponit. Prius itaque trāfmitto non tantum, quod tradit P. Vafq. Vafq. 1.2.d.60. cap.2.n.4. quem sequitur P. Pal. Palao rr. 2. de Conf. d. 2. qu. 2. & 3. nempe conscientiam vincibiliter erroneam obligare tantum negative, non autem positivè; id est, obligat tantum, ne contra illam opereris, non autem obligat, ut juxta illam opereris; immò transmittit conscientiam vincibiliter erroneam, si non deponatur, (tenetur tamen operans eam deponere) obligare te, ut opereris juxta illam, ita ut magis pecces operando contra illam non depositam, quām pecces eam non deponendo, ut exp̄s̄ docent M. Tap. Caram. H̄rinx. Med. n. P. Val. Theol. Mor. Fund. in quest. proaemali n.22. Cordu. P. Azor. P. Salas. P. Thyrf. dis. 8. adeo ut P. Vafq. 1.2.d.59.n.6. dixerit, Catholica sententia est, esse peccatum operari contra conscientiam erroneam in quicunque materia; & P. Sanch. lib. 1. Summae cap. 13. n. 12. ait: Quando conscientia erronea est vincibilis, seu culpabilis, & dicat aliquid esse sub precepto, quod quidem peccatum erat, ut si dicit et quemquam furari debere, ut panperi subveniat, peccati rens erit, sive furetur, sive non furetur; furando quidem contra præceptum non furandi, a cuius transgressione ignorantia illa culpabilis excusari nequit; non furando autem, quia contra conscientia dictamen agit. Hæc P. Sanch. Quare ab olorū iudico conscientiam vincibiliter erroneam, si non deponatur, teneor tamen deponere, non tantum obligare, ne contra eam operemur, ut putat P. Vafq. sed etiam ut juxta eam operemur, ut putat M. Tapia, & alij.

N. Patet hoc 1. ex S. Thom. qui qu. 17. de Veritate ait: Conscientia quantumcumque erronea obligat ad peccatum; ergo siue sit vincibilis, siue invincibilis obligat sub peccato ad fui sequelam; & 1. 2. qu. 19. art. 6. ad 3. ait: Supposito errore rationis, vel conscientie, qui procedit ex ignorantia non excusante, neceſſe est, quod sequatur malum in voluntate, nec tamen homo est perplexus, quia potest ab errore recedere, cum ignorantia sit vincibilis, & voluntaria. Ecce ex primo textu S. D. peccat, qui non sequitur conscientiam vincibiliter erroneam; ex altero textu peccat, qui eam sequitur, quatenus potuit eam deponere, & no-

luit. Similiter quodlib. 8. art. 13. in corp. ait: Duobus modis aliquis ad peccatum obligatur, uno modo faciendo contra legem, alio modo faciendo contra conscientiam; ut accidit in habente conscientiam vincibiliter erroneam, peccat enim contra illam, si operetur contra illam; si autem juxta illam conscientiam vincibiliter erroneam operetur, peccabit contra legem: ergo juxta certam T. T. sententiam peccatum erit operari contra dictamen conscientie, siue invincibiliter, siue vincibiliter erronea: nec est inconveniens, quod, stante conscientia culpabili erronea, homo ne-cessitetur ad peccandum, quia vult hanc neccitatem, dum non depositum errorem, quem potest, & debet deponere; quia, ut loquitur S. Thom. 1.2. qu. 19. art. 6. ad 3. error ille est vincibilis. Similiter ergo non tantum obligor ad non agendum contra conscientiam vincibiliter erroneam, sed etiam obligor ad agendum juxta illam, quia per illam, ut ait Palanco qu. 6. proponitur hoc principium, Palanc. Faciendum est, quod lex Dei præcipit; & N. quia ex S. Thom. obligor ad eam sequendam; ergo non tantum teneor non agere contra illam, sed teneor agere juxta illam: atque adeo si Petrus ex conscientia vincibili errore judicet furandum esse, ut pauperi succurrat, ea conscientia, si non deponatur, obligat Petrum, non tantum, ne omittat furtum, sed ut furetur, si enim omittat, putabit se peccare contra charitatem proximi, & contra conscientiam; si autem furetur, peccabit contra legem. Non tamen hinc sequitur peccare necessariò, nam si vult, potest eam conscientiam dimittere, adeoque siue furetur, siue non furetur, peccabit semper: peccabit non furando, quia putat se teneri ad furandum, ut proximo succurrat; & quia tenetur operari juxta dictamen, quod tunc habet: peccabit furando, quia vult ignorare præceptum non furandi, & non vult dimittere dictamen erroneum, quod potest, & debet dimittere; ergo non necessariò peccabit, quia potest conscientiam erroneam dimittere.

Dices: Repugnat, ut quis in conscientia N. obligetur ad peccandum: ergo conscientia 223. culpabiliter erronea non obligat sub peccato ad fui sequelam. Distinguo antecedens: Repugnat, ut quis ex suppositione sibi liberā obligetur ad peccandum, nego; sibi non libera, concedo antecedens: cum ergo ea conscientia erronea sit libera operanti, est enim vincibilis, & eam non velit deponere, cum posset, non mirum si eā conscientia sibi liberā supposita peccet, siue furetur, siue non furetur; furando enim peccabit contra legem.

veram-

N. 224. vetantem furtum; non furando peccabit contra legem obligantem ad agendum quod conscientia præcipit. Ne tamen dicas quod homo ille, quia est in statu, in quo non potest non peccare, sit in statu proprio damnatorum, qui ex suppositione tibi liberâ necessitatur ad peccandum; ne, inquam, hoc dicas; tum qua homo ille potest eam conscientiam deponere, non ita damnati suum statum; tum qua necessitas ad peccandum, quae inest damnatis, est ex suppositione eis liberâ in via; non autem liberâ in statu damnationis, ut benè Palanco *qu. 6. n. 104.*

N. 225. Transmitto igitur dari obligationem se- quendi dictamen vincibiliter erroneum, si non deponatur, potest tamen, & debet depo- ni; nego tamen consequentiam à P. Eliz. ex eo antecedenti illatam, nempe peccari sine peccati advertentia, immò dico peccari cum advertentia peccati, ut omnes TT. docent, licet in hoc discent, quòd plerique velint necessariam esse advertentiam actualem peccati in se; alij verò cum P. Suar. velint, satis esse interpretativam, quæ tamen est advertentia actualis in alio, licet respectu peccati vo- cent interpretativam: ex. gr. est actualis ad- vertentia commodi, quod habet objectum, quod sequor; quia tamen illud, ut supponi- tur, est veritum, & peccatum, & ego ulte- rius non considero ut debo, & debere cog- nolco, ideo P. Suar. dicit esse advertentiam N. interpretativam peccati. Quare omnes TT.

N. 226. aliquam advertentiam actualem peccati re- quirant, five peccati in se, ut plerique; five in alio, ut P. Suar. qui ideo vocat interpreta- tivam: cùm ergo omnes TT. hoc doceant; rursus, cùm omnes etiam doceant, quòd se- quens dictamen vincibiliter erroneum peccet, & quòd dentur peccata ignorantie, in- advertentie, & oblivionis, tota difficultas flat in combinatione utriusque doctrinae re- ceptissim. Inferre autem, ut vult P. Eliz. ex eo quia dantur peccata ignorantie, dari peccata sine advertentia peccati, est negare id ipsum, quod idem P. Eliz. cum omnibus docet, ad omne peccatum etiam ignorantie re- quiriri advertentiam actualem; quapropter rotundè nego eam consequentiam, ergo pec- catur sine advertentia peccati; quæ non potest concedi, nisi negetur hoc antecedens. *Ad omne peccatum etiam ignorantia prærequiriuntur aliqua cognitio actualis malitie, vel in se, vel in alio;* quod antecedens dixerat pag. 20; esse concordem omnium TT. sententiam. Re- currere autem ad cognitionem actualem ante mensum elapsam, ut ignorantia, quæ hodie committitur, sit hodie peccatum, est facere hominem peccatum hodie sine libertate pcc-

cati hodie; & ad summum ignorantia hodie est denominative peccatum à cognitione elapsa ante mensum, non autem novum for- male peccatum; præsertim cùm potuerim toto hoc mente obliuisci obligationis sciendi, quam ante mensum noveram, ex. gr. au- diendi hodie sacram.

Cùm igitur res tam gravis, & tam obvia, N. & scitu necessaria, qualis est, quandonā pec- 228. cem peccato ignorantie, clarissime exponi posfit, & si potest, debet; potest autem, ut nos facimus, dicendo tunc peccari, quando adeat actualis aliqua cognitione obligationis sciendi, eaque obligatio negligitur, non est quòd difficultati cedamus, & recurramus ad cognitionem præteritam, contra quam stant tot robusta argumenta, & periculum, ne Jansenistæ Catholicos se jactent, aut Catho- licos Jansenistæ vocent. Sanè si Pater Eliz. N. combinaret cognitionem actualem pec- 229. cati cum peccato ignorantie, credo quod p. Eliz. ad cognitionem præteritam non appellaret. Hoc autem, quam facile sit, confit ex di- cisis; dixi enim, quòd peccans peccato igno- rantie non ignorat peccatum ignorantie, immò sepe se peccare peccato ignorantie: quod ergo ignorat, est, quod sequitur ad igno- rantiam; & ideo peccat ponendo illud ob- jectum, non tantum quia vult ponere, five sit, five non sit peccatum, sed etiam, quia cognoscit se posse, & se teneri scire an sit peccatum, & negligit scire: ex. gr. ignoro, an hodie sit audiendum sacram; suppono dari præceptum de eo audiendo, & illud omitto; ecce in hoc casu peccatum tunc scienter, tunc ignoranter: scienter respectu peccati ignorantie, quatenus possum, & cognosco me teneri ad interrogandum, & nolo inter- rogare; ignoranter, quatenus nescio, an de- tur præceptum audiendi: ignorantia igitur est respectu præcepti audiendi, nescio enim, an detur: scientia est respectu tunc peccati ignorantie, quatenus scio talem voluntariam ignorantiam esse peccatum; tunc peccati omissionis facit, quatenus scio me peccare omittendo sacram, quod an sit audiendum scire neglico.

Ad probationem, quæ dicit, non stare illa N. cognitionem, vel apprehensionem peccati 230. cum vincibili ignorantia, aut errore, nego antecedens, immo si non stat, non estvinci- bilis, ut toties dixi, sed invincibilis: ergo im- plicat ut peccem ignorantia vincibili, quin actu cognoscam saltem confusè me peccare. Immò cumdem P. Eliz. redarguo, qui *lib. 6. p. Eliz.* *gn. 20. §. 3. ad finem pag. mihi 339.* laudat Adrianum in *4. qn. 5. de Confess. dub. 6. & 7. Adian.* dicentem, Ignorantia juris Divini excusat solum,

solum, quando est invincibilis; non manet autem invincibilis quando adiit, a quo posset discere veritatem, si vellet, nempe quando adiit Confessarius, de hoc enim loquitur: ergo ex Adriano, ut ignorantis sit vincibilis, debet quis posse vele discere; quomodo autem velle possit, nisi habeat cognitionem praeiam ad volitionem? Ad hujus probacionem, quia infert, quod si cum errore vincibili, quod mendacium non sit nunc peccatum, itare aliqua peccati cognitione, nempe quod mentiri sit peccatum, tenerer nunc non mentiri, distinguo antecedens: tenerer nunc non mentiri, aposito dictamine vincibiliter erroneo, concedo antecedens, eo flante, nogo antecedens, & consequentiam. Dico enim, quod flante in Petro dictamine vincibiliter erroneo, quod mentiri non sit peccatum, immo sit necessarium, ut vitam tuncatur, dico, inquam, Petrum teneri ad mentiendum, quia datur obligatio sequendi dictamen vincibiliter erroneum sub conditione, quod non deponatur; sed tunc non deponitur, ut suppono; ergo tenetur mentiri.

N. 232. Quomodo autem Petrus tunc peccet mente, licet judicet se non peccare, ratio est; quia cum eo dictamine directo vincibiliter erroneo sit apprehensione, aut, si mavis, judicium reflexum intuens Petro obligacionem ulterius inquirendi, an tunc sit licet mendacium, ut vitam tuncatur; quam obligationem ulterioris inquisitionis, quia Petrus respuit, ideo directe peccat peccato ignorantiae, & erroris, quatenus omittit debitam ulteriore inquisitionem; & indirecte peccato mendacij cum ea omissione necessario connexo, & sequenti ad eam omissionem. Duo itaque in eo catu precepta concurrunt, unum absolutum propositum per apprehensionem, aut judicium reflexum, quod dicit, *Depone illud dictamen vincibile erroneum, vel ulterius inquire, an hoc dictamen, mentire, ut vitam tuncaris, sit verum: aliud conditionatum, si dictamen non deponas, mentire: cum autem Petrus, ut supponitur, nolit deponere dictamen, nec ulterius inquirere, consequenter licet, praeceps loquendo, mendaciū, quatenus est conforme ei dictamini vincibili errore, non sit in se peccatum, eo enim dictamine posito, tenetur ei conformari; attamen mendacium etiam tunc est peccatum in alio, nempe in dictamine vincibili errore, sit dictamen reflexum, Depone illud, vel ulterius inquire.*

N. 234. Hoc idem patet in sexcentis casibus; potest enim aliquid non esse peccatum in se, immo esse necessarium, & idem ipsum esse peccatum in alio. Qui voluntarie reddit se

impotentem jejunandi, vel restituendi, supposita ea impotentia non peccat non jejunando, & non restituendo; atque adeo omissione jejunij considerata praeceps ad solam impotentiam, praecondendo an haec sit, an non sit voluntaria, ea, inquam, jejunij omissione non est in se peccatum; est tamen ea ipsa jejunij omissione peccatum indirecte, & in alio, nempe in ipsa impotentia sibi liberâ, & voluntaria, tenetur enim non reddere se impotentem jejunandi, & restituendi; et si ea impotentia lupposita non tenetur, immo nec potest jejunare, & restituere. Idem accidit in N. casu nostro: mendacium posito dictamine 235. erroneo, quod tunc sit necessarium, non est in se peccatum relativè praeceps ad dictamen, quia tamen illud dictamen est voluntarium, quia vincibiliter erroneum, ideo idem mendacium est peccatum in ipso dictamine, quod deponere non vult, cum possit, & debeat. Dum ergo Thologoi dicunt, quod tenemur sequi tunc dictamen vincibiliter erroneum, & quod illud sequendo non peccemus, loquuntur de peccato contra dictamen, non autem contra legem, & loquuntur ex hypothesi, seu sub conditione, quod quis nolit deponere; opus enim sequens ad dictamen, quatenus praeceps est huic conforme, non est peccatum in se; at non negant esse peccatum in alio, immo affirmant esse peccatum in alio, nempe in ipso dictamine erroneo culpabili, adeoque voluntario, quod teneat, & nolo deponere.

Hinc facile est concordare omnes TT. N. quorum aliqui dicere videntur, quod mendacium, flante dictamine vincibili errore, 236. quod necessarium sit ad vitam tutelam, non sit peccatum; alij autem dicunt esse peccatum. Qui negant esse peccatum, considerant praeceps mendacium, ut conforme ei dictamini vincibili errore, praecondendo ab hoc, quod tale dictamen sit peccatum, & dicunt, quod tunc mendacium non est peccatum in se. Qui autem affirmant tale mendacium esse peccatum, dicunt esse peccatum in alio, nempe in dictamine vincibili errore, hoc enim non deponere, & non ulterius inquirere est peccatum. Recole paritatem non jejunij, quod in ordine ad solam impotentiam non est in se peccatum; est tamen in ipsa impotentia culpabili. Ex quibus patet Petrum laborantem vincibili errore, quod mendacium in vita tutelam non sit peccatum, patet, inquam, primo, non peccare in se, quatenus sequitur, immo tenetur sequi illud dictamen, dato quod deponere nolit. Pater 2. absolutè eum peccare mentiendo; peccare, inquam, in dictamine culpabili, quod deponere

deponere non vult. Patet 3. numquā peccare sine advertentiā ad peccatum, tunc enim cognoscit obligationem deponendi illud dictamen, adeoque licet vincibiliter judicet mendacium non esse peccatum, judicat non esse peccatum, stante dictamine vincibili, & relative ad hoc dictamen, adeoque judicat in ordine ad idem dictamen, mendacium non esse peccatum in se; adhuc tamen simul, & semel apprehendit faltem, vel judicat esse peccatum in alio, seu in ipso dictamine, quatenus apprehensivè, vel judicativè cognoscit sc̄ teneri deponere illud dictamen, aut ulterius indagare, an sit rectum, an erroneum.

N. Dices 1. Ergo Petrus judicat simul, & tunc mendacium esse, & non esse peccatum. 237. Nego consequiam, nam judicare mendacium non esse peccatum in se, stante eo dictamine erroneo; & judicare dictamen erroneum esse peccatum, & mendacium esse peccatum in eo dictamine, non sunt judicia contradictoria, cū sint de diversis objectis. Addo, ut dixi, non esse neceſſe, ut Petrus reflexè judicet, fatis est, ut dubitet tale dictamen, & opus sequens esse peccatum, immo fatis est, ut cognoscat se teneri ulterius inquirere, an tale dictamen sit rectum, an erroneum.

N. Dices 2. Ergo Petrus non potest, tantum abeat, ut debeat, tunc mentiri ob vitā tutelam; cognoscit enim, quod mendacium sit peccatum in ipso culpabili dictamine. Distinguo consequens: non potest mentiri stante eo dictamine, nego, immo debet mentiri; teneat enim, ut suppono, obediē dictamini culpabili eo persidente: non potest deposito co dictamine, concedo consequiam; quod modo, stante impotentia voluntaria non restituendi, quatenus pecunias in superflua expendere volo, non teneat restituere; nam non possum; & stante impotentia non jejunandi, quatenus volo venari, non teneat jejunare, quia non possum: deposita hāc impotentia, quam deponere teneat, & possum, tunc possum, & teneat restituere, & jejunare: ita stante dictamine culpabili, quod teneat mentiri, mentiri teneat; eo dictamine deposito, quod teneat deponere, teneat non mentiri. Hinc apparet discriberem inter dictamen vincibiliter, & invincibiliter erroneum, licet enim utriusque teneat obediē, & neutri contravenire, atamen vincibiliter erroneum teneat deponere, invincibiliter erroneum, quia non possum, ideo nec teneat deponere. Igitur cum dictamine vincibiliter erroneo sit judicium reflexum de eo deponendo, vel faltem apprehensio proponens obligationem ulterius inquirendi, an illud sit rectum, an

non: econtra cum dictamine invincibiliter erroneo nihil horum adefit. Itaque opus dictatum à dictamine vincibiliter erroneo est peccatum indirecte, seu in ipso dictamine, quod est peccatum, licet opus, ut huic dictamini conforme, non sit peccatum: opus autem dictatum à dictamine invincibiliter erroneo nec est peccatum relativè ad dictamen, cui conformatur, nec in ipso dictamine, quod non est culpabile.

Dices 3. Ut Petrus tencatur non mentiri, N. fatis est, ut cognoscat mendacium esse peccatum 240. in alio: sed juxta nos Petrus cognoscit, quod mendacium sit peccatum in alio, nempe in dictamine culpabili: ergo Petrus tenetur tunc non

mentiri; vel si tenetur mentiri, non debet tunc cognoscere, quod mentiri sit peccatum in alio, seu in ignorantia culpabili, adeoque dabitur peccatum ignorantiae fine advertentiā peccati. Nego maiorem; dico enim non esse fatis, ut cognoscat mendacium esse peccatum in alio, sed præterea nullū habere debet præceptum urgentius obligas ad ipsum mendacium; in noctro autem casu supponit, quod Petrus habeat obligationem parenti dictamini vincibili erroneo obligati ad mentionandum: ergo absolutè tenetur mentiri; peccat autem mentiendo, quia hoc dictamen obligans ad mentionandum est ab eo volitū. Quare dixi supra, quod stante dictamine vincibili erroneo, quod nunc sit mentiendū, ut vitam tuncatur, Petrus, sive mentiatur, sive non mentiatur, peccabit: peccat mentiendo, quatenus vult causam mendacij, nempe dictamē culpabile obligas ad mentiendū: peccat non mentiendo, quatenus tenetur conformari dictamini, quod tunc habet, & cui tunc non conformaretur, si tunc non mentiretur. Minus tamen peccat mentiendo, quā non mentiendo, quia maiorē habet obligationem conformandi suum opus ultimō conscientia dictamini, cū ultimū dictamen sit formalis, & immediata regula operationis, cui semper tenetur conformari; econtra non habet tantā obligationem conformandi se judicio remoto reflexo, aut cognitioni representanti tale dictamen ultimum esse culpabile, adeoque mendacium ad illud sequens esse peccatum, ergo tunc minus peccat, si mentiatur, quā si stante dictamine vincibili erroneo de mentiendo, omittat mendacium.

Dices 4. Ergo Petrus necessariō peccat, N. peccat enim sive mentiatur, sive non mentiatur. Distinguo, necessitate antecedenti, nego; consequenti, concedo consequiam; ea enim necessitas mentiendi oritur ex dictamine culpabili, adeoque voluntario; ergo est necessitas consequens ad libertatem Petri.

Y

Ad

- N. Ad 1. confirm. dico, quod Petrus habens dictamen vincibile erronum, quod mendacium sit tunc ad vitæ turcam licitum, non judicat directe, quod mendacium tunc sit peccatum, imo directe judicat non esse peccatum; rursus dico non esse necessarium, ut Petrus indirecte, & reflexe judicet mendacium esse peccatum, sed satis est, ut apprehendat se teneri examinare veritatem sui ultimi dictamini, vel faltem reflexe dubitet de ejus veritate; quia tamen inquirere negligit dictamini veritatem, & negligit satisfacere obligationi ulterius examinis, ideo indirecte, & in alio cognoscit mendacium, non præcise ut mendacium, sed ut subfalsus dictamini culpabilis, esse peccatum. Ad illationem, quod si Petrus cognoscit mendacium esse indirecte peccatum, non tenebitur mentiri, seu obedere conscientia vincibili erronæ, nego hanc illationem; tenetur enim quilibet, ut suppono, & probavi, obedere ultimo dictamini conscientia, quod est regula proxima, & formalis, & immediata operationis, licet obediens peccet, non quidem quatenus ei obedit, sed quatenus vult illud dictamini culpabile, cui deinde tenetur obedere; ut dixi de impotente restituere, & jejunare, peccat enim non restituendo, non quidem, quatenus conformatur ei impotentia, sed quatenus vult eam impotentiam, cui deinde itare tenetur.
- N. Ad 2. confirm. dico scrupulos illos, quod dictamen illud sit erronum, esse posse, vel apprehensiones de obligatione inquirendi ulterius veritatem ejus dictamini, an sit rectum, vel falsum; vel judicium reflexum supra illud idem dictamen. Ad id, quod dicitur, quod si sunt apprehensiones, Petrus mentiendo non peccabit, quatenus agere contra apprehensiones ab omni rationis iudicio separatas, non est peccatum: dico non esse peccatum agere contra apprehensiones, quas ex rationabili motivo contemno, quatenus certus sum de opposito ejus, quod illæ proponunt, ut accedit in materia fidei: esse autem peccatum, dum eas ex culpâ contemno, ut accedit in casu nostro; contemno enim illas ex pigritia non inquirendi ulterius veritatem, cuius ulterius indaganda apprehendo obligacionem. Ad aliud, quod si cognitiones, seu scrupuli sunt iudicia, quod mentiri tunc sit peccatum, non poterit Petrus obligari à conscientia erronæ ad mentendum, quia nullus obligatur ad id quod cognoscit esse peccatum, distingo hoc: nullus obligari potest, obligatione sequenti ad suam voluntatem, ad id quod cognoscit esse peccatum, nego; obligatione antecedenti, concedo: Petrus autem vult liberè dictamen illud culpabile
- erronum, quo stante obligatur mentiri; ergo est obligatio peccandi consequens ad liberam propriam voluntatem, quæ vult dictamen illud obligans ad mentendum.
- Ad 3. confirm. dico neminem obligari N. posse directe, ut agat contra remorum conscientia dictantis anquid esse peccatum; potest tamen obligari indirecte, & ex suppositione obligationis à se libere contracte, ut agat contra remorum conscientia remorum dictantem aliquid esse peccatum. Quare P. Eliz. duo confundit; modo considerat remorum conscientia remorum dictantem mendacium esse peccatum, & ex hoc infert Petru non posse tunc mentiri; modo considerat ultimum tantum Petri dictamen vincibile obligans ad mentendum, & ex hoc infert teneri ad mentendum, cum tamen utrumque simul considerari debeat. Dico igitur, quod si remotus tantum conscientia remorum dictantem mendacium tunc esse peccatum consideretur, tenetur indirecte non mentiri; & tenetur immediata examinare veritatem ultimi dictamini: si autem ultimum tantum dictamen vincibiliter erroneum consideretur, tenetur mentiri. Quod si simul, ut debet, consideretur, tum remotus conscientia remorum immediate dictantis tale dictamen esse culpabile, & mediata mendacium ab eo dictatum esse peccatum; tum dictamen ipsum vincibile erroneum: dico, quod cum maior sit obligatio obediendi ultimo conscientia dictamini, quod est regula formalis, & proxima operationis, qualemcumque illud sit, sive invincibile, sive vincibile sit, quam sit obligatio obediendi dictamini remoto, aut cognitioni proponenti obligationem inquirendi ulterius ultimi dictamini veritatem, consequenter Petrus tenetur mentiri, & ipsum mendacium, quatenus est ultimo dictamini conforme, non est peccatum, licet sit peccatum in alio, seu in ipso dictamini, quod cognoscitur, aut dubitatur esse erroneum.
- Ad 4. confirm. concedo antecedens, & distinguo consequens: implicat, ut cum dictamine vincibili errore obligante ad mentendum sit judicium directum de malitia mendacij, concedo; sit judicium reflexum, seu immediata reflexum supra culpabilitatem ejus dictamini, & indirectum de malitia mendacij, nego consequentiam.
- Ad 5. confirm. in qua præcipue dicitur, N. quod si cum conscientia vincibili errore 247. sitare cognitionis representas eam esse vincibilem, sequeretur, quod per eam cognitionem conscientia erronea non esset deponibilis, sed deposita, nego antecedens, quod est evidenter fallum; possim enim ego dubitare, num verum

- verum sit dictamen deobligans me à sacro, & adhuc supposita, & itante priori apprehensione de falsitate dubiâ ejus dictaminis, & de obligatione inquirendi ulterius, an hodie sit dies festivus, negligere ea omnia, & tornare dictamen de non obligatione sacri, quod simul, & semel cognitio me deobligare à sacro, & cognosco esse culpabile, quia cognosco ulteriore, ad quam tenebar, diligenter me neglexisse.
- N. Ad 6. confirm. dico conscientiam vincibilem erroneam non esse dubiam, nec scrupulosa directe, & immediate respectu operationis, ad quam proxime, & immediate dirigit, & obligat; esse tamen dubiam remotè de ius ipsius veritate; nam laborans dictamine vincibili errore simul, & semel cognoscit se teneri ad opus ab eo dictamine præscriptum, & se teneri ad illud dictamen deponendum, vel ad ulterius illud examinandum. Itaque judicat, dubitat, vel apprehendit (nam omnia defendi possunt, ut confit ex dictis) se peccare retinendo illud dictamen, aut omitendo ulteriore ejus dictaminis veritatis indagationem; & simul judicat se non peccare obediendo illi dictamini, dato quod illud retinere velit: duplum agitur cognoscit in se obligationem, & unam examinandi ulterius veritatem dictaminis, aut illud deponendum, & dum non examinat, aut retinet, cognoscit se peccare contra hanc obligationem; immo se peccare ponendo id, ad quod obligat illud dictamen, si forte datur lex deobligans ab eo opere: aliam obediendi tali dictamini, dato quod non deponit; quatenus autem præcisè dictamini obedit, cognoscit se non peccare, immo se peccatum si non obedit, licet simul cognoscit se peccare ponendo illud opus, si forte sit lex illud vetans: atque adeo directe cognoscit, quod mendacium, ut conforme dictamini obliganti mentiri, non est peccatum; & cognoscit reflexe, & in alio, mendacium esse peccatum in ipso dictamine, quod judicat, aut dubitat esse culpabile, & esse posse contra legem directâ illud vetantem.
- N. Ad ultimum dico conscientiam erroneam non esse directe dubiam, nam est dictamen est tamen reflexe dubia, quatenus dubitat de veritate ejus dictaminis, & tenetur illud sustinere, quod si non suspendat, tenetur mentiri, ut ei pareat.
- N. 248. Ad 6. confirm. dico conscientiam vincibilem erroneam non esse dubiam, nec scrupulosa directe, & immediate respectu operationis, ad quam proxime, & immediate dirigit, & obligat; esse tamen dubiam remotè de ius ipsius veritate; nam laborans dictamine vincibili errore simul, & semel cognoscit se teneri ad opus ab eo dictamine præscriptum, & se teneri ad illud dictamen deponendum, vel ad ulterius illud examinandum. Itaque judicat, dubitat, vel apprehendit (nam omnia defendi possunt, ut confit ex dictis) se peccare retinendo illud dictamen, aut omitendo ulteriore ejus dictaminis veritatis indagationem; & simul judicat se non peccare obediendo illi dictamini, dato quod illud retinere velit: duplum agitur cognoscit in se obligationem, & unam examinandi ulterius veritatem dictaminis, aut illud deponendum, & dum non examinat, aut retinet, cognoscit se peccare contra hanc obligationem; immo se peccare ponendo id, ad quod obligat illud dictamen, si forte datur lex deobligans ab eo opere: aliam obediendi tali dictamini, dato quod non deponit; quatenus autem præcisè dictamini obedit, cognoscit se non peccare, immo se peccatum si non obedit, licet simul cognoscit se peccare ponendo illud opus, si forte sit lex illud vetans: atque adeo directe cognoscit, quod mendacium, ut conforme dictamini obliganti mentiri, non est peccatum; & cognoscit reflexe, & in alio, mendacium esse peccatum in ipso dictamine, quod judicat, aut dubitat esse culpabile, & esse posse contra legem directâ illud vetantem.
- N. 249. Ad ultimum dico conscientiam erroneam non esse directe dubiam, nam est dictamen est tamen reflexe dubia, quatenus dubitat de veritate ejus dictaminis, & tenetur illud sustinere, quod si non suspendat, tenetur mentiri, ut ei pareat.

§. III.

Reliqua ejusdem P. Elizal. argumenta.

S U M M A R I U M .

Negat se incidere in Jansenismum; cur? n. 251. 252.

Tom.I.

Dixi repugnare peccatum fine aliqua advertentia, n. 253.

Nulla est differentia, quam inter se, & Janse-

nium, quod precipuum punctum dat, ibid.

Intentum Pontificum est definire libertatem pro

omni peccato necessariam, n. 254. 255.

Non est necessaria nova ratio, ut deponi posse

ignorantia vincibilis, n. 257.

Continuatio peccati non est novum peccatum, &

ideo opus non est, ut advertentia toto tempore

duret, n. 258. 259.

Ex S. Thom. volitus occidendi, & occiso sunt

unum peccatum; & hoc à volitione denomina-

tur peccatum, n. 260.

Paritas aetatis externi nulla, n. 261. ad 265.

Expono qualiter continuata perjuria sunt pecca-

ta, n. 262.

Ad peccatum propriè tale satis, ut vel in se, vel

in causa sit volitus, n. 263.

Eis sit denominative peccatum, adhuc est vere

peccatum, n. 264.

Deus non vetat actum externum præcsum ab in-

terno, n. 266.

Ostendo, quod Adversarij longè plus dicant,

quam nos, n. 267.

At, quod ignorantia vincibilis fiat invincibilis

per confessionem: rejicio, n. 269. ad 274.

Vincibilis tunc tantum est peccatum, cum mora-

liter vinci potest, n. 273.

Non dicimus heresim sequentem ad superbiam,

est heresim a superbia, n. 274.

Non nego, quod opus sequens ad vincibilem igno-

rantiam, sit propriè peccatum; est enim in ipsâ

ignorantia, n. 276.

Furans, ut adulteret, est fur, & adulteris magis

tamen adulter, quam fur, n. 277.

Differentia inter P. Elizal. & nos, n. 278.

Inter Pelagianos, & nos, n. 280.

Nego, quod quæstio de conscientiâ erroneâ erit de

subjecto non supponente, n. 281.

N.

O Bicit 6. 2.p. lib. 5. qu. 12. pag. mibi 64. N.

nullatenus ex ejus sententiâ, quâ docet 251.

peccari, absque eo quid advertatur peccari, P. Elizal.

sequi Jansenismum. Primo, quia notum est

apud omnes quarum virium illa particula,

in presenti vires, sit in Jansenio correlativa,

nempe virium, quas in statu præsenti naturæ

lapsæ non habemus, habuimus tamen in

amissio innocentia statu, ut patet ex Jansenij

impugnatoribus: ergo (ait de se P. Elizal.)

licet doceam hominem peccantem ex igno-

rantia non cognoscere tunc malitiam pecca-

ti, adeoque secundum præsentes, quas habet,

vires non posse non peccare, non tamen in-

curro Jansenismum, quia per tò secundum pre-

sentes vires non venit status correlativus ad N.

statum innocentia amissum. Secundo, quia 252.

Y ij damnata

damnata loquitur de homine justificato, dā-
natur enim hēc, *Homini etiam justificato vo-
lenti, & conanti secundum presentes, quas habet,
vires, aliqua Dei precepta sunt impossibilia; deest
illi quoque gratia, quā possibilia fiant; ego vero* (ait P. Eliz.) *loquor de peccatore, ac in pre-
nam peccati; ergo incepit hēc duo confun-
duntur. Tertio, quia Jansenius, & damnatio
loquuntur de volente, & conante; ego vero* (ait Eliz.) *de ignorante, & errante, seu de
non volente, & non conante, immo de vo-
lente contrarium. Quarto, quia Jansenius
vires negat scorsim ab omni suppositione
personalis; ego autem (ait Eliz.) ex supposi-
tione, ac in fēnu composita conscientia er-
ronea vincibilis, & voluntarie. Quinto,
quia Jansenio sermo est de viribus, mihi au-
tem (ait Eliz.) de cognitione. Omittit alia.*

- N. 253. Sed contra 1. quia evideat ostendi, quod
nisi ille, qui peccat ex ignorantia, eo instanti
peccatum cognoscat, aut cognoscere pos-
sit, non potest autem cognoscere, aut cognoscere
velle, & debere, nisi proponatur faltem
confusè per aliquam cognitionem obligatio
cognoscendi ulterius; ostendi, inquam, non
posse secundum presentes, quas tunc habet,
vires, implere preceptum, quod non cognoscit; licet autem aliqua sit inter Jansenium,
& Adversarios differentia, videtur purè ma-
terialis, cum eadem esse debant, & sint
principia libertatis necessariò requisita ad
potentiam peccandi, sive ea ad personale, sive
ad originale peccatum sequantur. Quod enim
255. Pontifices principiū intendunt definire contra
Jansenium, idem est, ac quod alij Pontifi-
ces contra Calvinum, Lutherum, Batū defi-
niere; nempe qua libertas requiratur ad peccatum,
sive nunc in statu naturae lapsi post
statum innocentiae amissum per originale;
sive in eodem statu post statum gratiae amissum
per personale: quapropter sive ignorantia
sequatur ad peccatum personale, sive ad
originale, perpendi debet, quod sicut, ut igno-
rantia sequens ad originale sit mihi peccatum,
debet esse à me cognita, & in mea ma-
nu eam nunc expellere; ita à pari ut igno-
rantia, quā ego in peccatum personale, ut
mensē commissi nunc labore, sit nunc no-
vum, & verum peccatum, debet à me cognosci,
ut eam expellere possum. Sanè mihi comper-
tum est, quod si P. Eliz. posset cum peccato
ignorantie combinare scientiam peccati, non
docuiset, quod docuit: quām facile autē ea
duo combinētur, patet ex dictis; quapropter
totus est in dicendo, quod si nos requirimus
adventitiam peccati, dum ex ignorantia pec-
catur, evertimus omnia ignorantia pec-
cata contra Scripturam. Quae omnia sunt

falsa; numquā enim Scriptura, vel PP. dicunt
cum ignorantia peccato repugnare adver-
tentiam peccati; immo Scriptura, PP. & TT.
dicunt ad omne peccatum, etiam ignorantia
requiri aliquam adventitiam; aliud ergo est
ignorantia peccati; hēc autem negat adver-
tentiam peccati; aliud peccatum ignorantia;
hōc autem supponit adventitiam circa ipsam
ignorantiam culpabilem, & inadvertitiam
voluntariam eorum omnium, quae ad igno-
rantiam voluntiam sequuntur, que tamen om-
nia sunt peccatum in ipsa ignorantia, cum
quā sunt necessariò connexa. De Jansenio
judicent alij, cum meum non sit Catholicos
Adversarios judicare, sed ab illis judicari.

Objicit 7. 1. c. 3. pag. 65. Si cum conscientia
erronea vincibili itat advertitiam peccati, 256.
potest ea conscientia eo instanti deponi, quod P. Eliz.
implicat; nam dato quod sit, non potest pro
codem instanti non esse. Sed contra: quia to-
tum hoc est ab eo solvendum; quārō enim,
an qui advertit peccat, posse non peccare?
si dixeris posse; ergo potest pro codem inflati
simul esse peccatum, & non peccatum, quod
repugnat: sicut ergo dicet peccantem pro eo
instanti, quo peccat, posse potentia antec-
denti, non autem consequenti non peccare,
quia libertas non est potentia simulatis ad
peccatum, & non peccatum, sed est simulatis
potentia ad peccatum, & non peccatum se-
orsim; ita qui habet errorem vincibilem non
potest potentia consequenti, potest potentia
antecedenti eo carere, quātus potuit pro
priori, quo eum advertit, cum non habere,
vel pro instanti sequenti eum deponere.

Dices deponi non posse, nisi adfint nova N.
motiva, qua sāpe non occurrit. Sed contra; 257.
quia ut deponi posse, & debeat, satis est, ut
advertisatur obligatio ulterioris examinis; ut
enim quis non operetur, modicum requiri-
tur, licet plura requirantur, ut intellectus
oppositum dicātamen verum concipiat.

Objicit 8. 1. c. 4. & 5. Peccamus non N.
tantum in exordio, sed etiam in continua-
tione actus; sed cūm continuatur, sāpe absit P. Eliz.
advertisitas; ergo peccatur sine advertitiae.
Confirmat: quia dici non potest, quod homi-
cida, imprecações, blasphemias, ex ira-
cundia, furore prolatæ, non sint propriè
peccata, sed tantum denominativè ab omis-
sione diligentia in furoris moderatione, ita
ut sola ira sit propriè peccatum, reliqua au-
tem ad iram sequentia sint tantum denominati-
vè peccatum: ergo peccatur sine adver-
titiae; illę enim blasphemias sunt sine ad-
vertisitate, & sunt peccata.

Respondeo duo confundit à P. Eliz. aliud N.
est, quod ad peccatum requiratur advertitiae 259.
pcc-

peccati, & hoc asserimus; aliud, quod requiriatur advertentia toto tempore, quo peccatur, & hoc negamus; sicut autem ex hoc secundo male intulit peccari sine advertentiâ, ita etiam ex primo male infert secundum.

N. Ad confirm. dico, hoc argumentum solendum ab omnibus, qui defendunt actio-
nes externas non habere novam bonitatem, & malitiam, meritum, & demeritum distin-
ctum ab internâ; hî enim omnes tuerunt homicidium exterius esse tantum denominati-
ve peccatum ab actu interno, quo impera-
tur; & ita sentit S. Thom. qn. 3. de Malo
art. 8. dicens, *Voluntas, & actus exterior di-
cuntur unum peccatum;* de fâ enim hominis
occhio est indifferens ad bonum, aut malum
morale, & ad summum est materialiter ma-
la, ut dixi *qst. 3. §. 2.* quapropter dum P.

N. Eliz. objicit tamquam quid singulare, sequi-
ex nostrâ sententiâ, quod homicidium sit
tantum denominativâ malum, male objicit;
sive enim ad peccatum necessaria sit adver-
tentia, five non, semper hoc sequitur, dum
modo sustineatur actus externos nullam ha-
bere bonitatem, aut malitiam moralem ex
se, præter eam, quam ab actu interno ha-
bent: ergo argumentum non est ad rem. De-
inde dico, quod dum nos dicimus, homicidium
non esse, nisi denominativâ peccatum
ab advertentiâ fervescentis irâ, quam repre-
mire debemus, non ideo negamus esse propriâ
peccatum, immo asserimus esse propriâ
furore agitari, ut vitam proximo eripiat,
peccat tum peccato irâ, tum peccatis ad eam
sequentibus, quæ confusæ in irâ tamquam in
cauâ cognoscuntur; ut enim aliquid sit propriâ
peccatum, satis est, ut directe in se, vel indi-
recte in alio sit voluntarium, seu cogni-
tum, vel in se, vel in cauâ, & ideo peccata
tam directe, quam indirecte voluntaria sunt

N. confessioni obnoxia. Sanè nil magis obviuim
Logicæ studiis, ad quam sâpe P. Elizal.
appellat, quâm parietem esse denominativâ
albus, nec tamen sequitur non esse, immo
est propriâ albus, sive albedo immediate in-
heret quantitati, five immediate lateribus;
& hanc assignant differentiam inter parie-
tem, qui dicitur visus, & qui dicitur albus;
unus enim est talis purè denominativâ, nem-
pe visus à visione extrinsecâ parieti; alter est
denominativâ talis, nempe albus ab albedi-
ne immediate, vel immediate intrinsecâ parie-
ti. In cauâ nostro actus externus est pecca-
tum à libertate intrinsecâ peccanti, licet non
intrinsecâ actui externo, & hoc sufficit, ut
dicatur propriâ peccatum, adeoque quando
dicitur actum externum esse denominativâ

Tom. I.

peccatum, non negamus esse propriâ pec-
catum modo, quo esse potest, sed to *denomi-
nativâ* contraponitur to *formaliter*, non to

propriâ; negamus enim esse ex se formaliter
peccatum, nisi ab actu interno formalis vo-
luntatis supponens advertentiam peccati.
Addo to *propriâ* esse *æquivocum*; potest enim
aliquid esse propriâ, & impropriâ tale re-
spectu diveriorum; ita externum furtum,
vocalis blasphemia, & homicidium sunt
propriâ peccatum respectivâ ad objecta ex
se materialiter non mala, licet idem furtum
externum respectivâ ad internum, quia non
est formaliter malum, non fit propriâ pec-
catum, ut alias dixi.

Dices: Deus dicit, Non furtum facies, N.
non autem dicit, noli furari: ergo vetat
actum externum præcsum ab interno. Ne-
go consequentiam; Deus enim vetat pecca-
tum, hoc autem supponit constitutiva pec-
catis ergo libertatem, quæ est in actu inter-
no; ergo non vetat actum externum præci-
sum ab interno.

Objicit 9. qu. 13. apag. 78. per nos sequi, N.
quod si quis propter superbiam, & luxuriam 267.
incidat in heresim, non incurrat novum P. Eliz.
heresim peccatum, quia tunc non adest nova
libertas. Sed contra; quia si non adest nova
libertas, neque adest novum peccatum: sic
ut igitur ipsa heresim, juxta P. Eliz. est libe-
ra libertate præterita, ita per nos est pecca-
tum in præterito superbie peccato. Miror
hæc nobis objici, quasi Theologæ ignoran-
tes simus, quia dicimus ad novum peccatum
novam requiri libertatem peccati, & non
sufficere novam libertatem facti; sit autem
egregius Theologus, qui dicit heresim ho-
die admisim ob superbiam anni præteriti
esse hodie novum peccatum ab illâ li-
bertate novâ peccati heresim. Rursus peccati
nos conclamari, quia dicimus heresim
non esse novum formaliter peccatum, sed
esse tantum denominativâ peccatum hodie
à superbâ præterita, in qua heresim timui,
& ipsam heresim esse imputabilem ab im-
putabilitate superbâ; optimus autem sit,
qui dicit heresim esse hodie liberam per li-
bertatem peccati præteritam. Certè si ad
peccatum superbie præteritum non satis
fuit libertas facti, sed per P. Eliz. & omnes
Contrarios necessaria fuit libertas peccati,
non video cur ad peccatum heresim hodier-
num necessaria non sit hodie nova libertas
peccati, sed satis sit nova libertas facti. Con-
firmo: Duo tradit P. Eliz. primum, quod
peccata sequentia ad ignorantiam vincibilem
sint nova peccata sine novâ libertate
peccati, & hoc suadet totâ *qst. 12. & 13.*

Y iij secun-

secundum, quod si ignorantia vincibilis remittatur per confessionem sacramentalē, aut contritionē, eo ipso de vincibili transit in invincibilem, & de eisē peccatum ad eisē purē peccātū, ut docet *qu. 13. §. 5. pag. 85.* His positis, quārō, quomodo ignorantia vincibilis per confessionem fiat invincibilis? quod enim per confessionem remittatur peccatum ignorantiae, intelligo; at non intelligo, quomodo eadem ignorantia, quae in suo eisē physice manet post confessionem eadem ipsa, quae erat ante confessionem, licet non maneat eadem quoad eisē morale, seu eisē peccatum, ut ante confessionem erat; non, inquam, intelligo, quomodo de vincibili transeat in invincibilem. Explico: Dicit P. Elizald. quod laborans ignorantia vincibili, & ex eā labens in hæresim, fit verē Hæreticus; subdit, quod si confiteatur, tollitur ab eā ignorantia non tantū ratio peccati, sed etiam ratio vincibilis; sed addo ego, demus quod post absolutionē idem homo in eādem ignorantia persistens labatur iterum in hæresim; ecce in hoc casu, quia, juxta Adversarium, ignorantia per absolutionem transiit in invincibilem, ille homo neque iterum peccabit peccato ignorantiae, neque peccato hæresis. Hoc, inquam, non intelligo; si enim ante absolutionem eadem ignorantia, & hæresis ad eam sequens erant peccatum, quomodo post absolutionem, quā purē tollit rationem peccati, eadem ignorantia omnino invariata non erit novum peccatum? absolutionē enim tollit quidem peccatum, at non facit, ut quod ante illam erat peccatum, post illam, si iterum ponatur, non fit peccatum. Ecce in quo angustias P. Eliz. se, & alios conjicit, quia negat advertentiam eisē necessariam ad hoc, ut ignorantia fit vincibilis. Nos verō facile nos expedimus dicendo, ignorantiam fieri vincibilem per advertentiam; & per confessionem remitti peccatum ignorantiae antecedentis; quod si post illam perseveret eadem ignorantia cum advertentiā intimante obligationem sciendi ignorantum, si homo huic obligationi pareat, non peccabit peccato ignorantiae; si non pareat, peccabit iterum peccato ignorantiae, & aliorum sequentium ad illam, ut in causa praviforum.

Adde contra P. Eliz. pag. 85, qui postquam docuit ignorantiam per confessionem fieri invincibilem, subdit: Non dicimus cum Recentioribus fieri hunc transitum per consultationem Doctoris, & similia. Ecce iterum dat confessioni vires mutandi ignorantiam, & negat consultationi; quae inaudita mihi sunt: audivi quidem quod idiotae adire

debeat libros, & DD. à quibus illuminari possunt, & hoc ipsum legi in P. Eliz. qui consultit idiotis, ut adeant viros fide dignos; at numquam audiui, quod ignorantia tollatur directe, seu fiat invincibilis per confessionem. Fac enim, ut quis oblitus peccati ignorantiae vincibilis reliqua omnia peccata N. confiteatur, & habeat omnia ad validam confessionem requisita: ecce tunc omnia mortalia remittuntur, directe quidem, quae confitetur, indirecte autem, quae obliviscitur; sanè in hoc casu, quo Confessarius pure absolvit, & non instruit penitentem, absolutionē nil aliud facit, quām remittere peccata, & relinquere ignorantem in suā ignorantia, ad quam si post confessionem redeat advertentia cum obligatione morali expellendi illam, ea ignorantia fiet iterum moraliter vincibilis; si advertentia sine eā obligatione moralis, erit tantum physice, non moraliter vincibilis; si autem nulla advertentia redeat, erit tum physice, tum moraliter invincibilis. Neque enim omnis ignorantia vincibilis N. est peccatum, sed ea tantum, quae est moraliter talis; talis autem est, quod advertitur obligatio eam expellendi. Demū hāc doctrinā, quod ignorantia vincibilis per absolutionē fiat invincibilis, infringuntur argumenta, quae contra nos sine jure adducit, putans nos negare, quod peccata sequentia ad ignorantiam, sint peccata, cū tamē affirmemus, esse peccata, non in se directe, nec nova peccata, nisi nova libertas peccati accedit; esse tamē peccata in ipsa ignorantia, in quā sunt prævisa: dico, inquam, argumenta in eum retorqueri; nam Hæreticus absolutus poterit iterum labi in hæresis, furbidus in homicidia, & blasphemias, sine novo peccato hæresis, & homicidij, quatenus per absolutionē ignorantia transiit in invincibilem.

Dices cum Eliz. pag. 83. stolidum esse dicere, quod hæresis, aut idolatria secuta ad auctum superbiam habeat speciem hæresis a superbia p. Eliz. precedente, non minū, ac si quis dicere equum fieri equum per speciem bovis. Sed contra; quia nemo hoc lombiavit; quod dicimus est, hæresim habere rationem peccati a superbia præteritā, non ut superbia est, sed ut peccatum est; contrahere autem hæresim speciem hæresis ab oppositione cum fide. Addo hoc esse contra Eliz. quārō enim quomodo libertas peccati superbiam præteritā det hæresi hodiernæ rationem peccati? si autem non habet rationem genericam peccati, nec potest habere specificam, hæc enim illam supponit.

Objicit 10. *qu. 13. §. 7. pag. 85.* sequi, quod p. Eliz. pecca-

peccatum mortale ignorantiae, juxta nos, statim possit cum perfecta Dei dilectione, quia, juxta nos, quod oritur ex ignorantia, non est proprius, ac vere peccatum, sed tantum denominative, seu improprius: sed non est inconveniens, quod perfecta Dei dilectione sit cum peccato improprius tali: ergo &c. Sed contra 1. quia hoc potius sequitur in ejus sententia; aliter enim, quod ignorantia per abolitionem fiat invincibilis: fac enim, ut homo absolutus ex eadem ignorantia in esse physico persistente labatur iterum in suos errores; ecce si simul continuet post abolitionem actus charitatis, & simul etiam putet licitum esse pejorare, ut mortem evadat, simul stabit amor Dei perfectus cum perjurio. Quod si dixerit, perjurium tunc non esse peccatum, contra est 2. quia si ante abolitionem ob ignorantiam fuit peccatum, cum eadem perseveret, licet non in ratione peccati, sed in ratione physica, & in ratione causa peccati, perjurium etiam potius abolitionem erit peccatum. In forma nego

N. 276. maiores; ad probationem dixi, quod oritur ex ignorantia, esse vere peccatum in ignorantia; & quando dicimus non esse proprius peccatum, si tamen dicimus, *tō proprie* est comparativum respectu peccati magis proprie talis; ita ex Arift. & S. Thom. notum est, quod furans, ut adulterer, est fur, & adulter, et si magis proprius fit adulter, quam fur; ita qui ex ira labitur in blasphemiam, & ex ignorantia vincibili in omissionem tacri, simul est iracundus, & blasphemus, sed magis est iracundus, quam blasphemus; & simul est ignorans, & inobediens Ecclesie precepto, sed magis est ignorans, quam inobediens. Omitto quae exaggerat *qu. 14.* de cœcitate mentis, & iterum *§. 6. pag. 99.* ubi totus est in male credendo, quod nos dicimus ipsam voluntariam cœcitatem, vel faltem culpas ad eam sequentes, esse tantum peccatum improprius, seu peccata, hoc enim milles negamus; sunt enim non tantum poena, sed proprii peccata, quæ in ipsa cœcitate, ut in causa, faltem confusè prævidentur, queque deinde successu complentur. Quare tota differentia inter nos, & P. Elizal. est, quod ipse putat peccari tunc, cum ponuntur, licet sine ullâ advertentia peccati ponantur; nos autem dicimus non esse nova peccata formalia tunc, cum ponuntur, si sine advertentia peccati ponantur, tunc enim tantum complentur; sed esse peccata tunc cum prævidentur in ignorantia, & cœcitate tamquam in causa; quare nos reum facimus eo instanti, quo futura prævidentur, & non impediuntur in ipsa causa,

seu ignorantia; reum, inquam, facimus omnium peccatorum, que lecatura sunt ipsum ignorantem; at P. Eliz. reum facit, dum patratur deinde sine advertentia.

Objicit 11. 2. p. lib. 5. qu. 17. §. 4. a pag. N.

119. identitatem nostræ opinionis cum cri-
more Pelagianorum; 1. quia error istorum
erat, non peccari sine conscientia reatu, Pelag.

279.
P. Eliz.
D. Hier.

quod ipsum nos dicimus: ergo opinio nostra ab eorum errore non differt. Maior pater ex S. Hieron. qui ita querelam Pelagianorum, seu Critobuli Pelagiani proponit: *Rogo, qua est ista iustitia, ut in peccato teneat erroris, cu- jus reatum non habet conscientia?* *Nescio me peccare, & ejus rei, quam nescio penas, Iudei?* *Et quid plus faciam, si sponte peccavero?* Secundò, quia non habere conscientia reatum, idem est per Pelagianos, ac nescire se peccare; sed hoc idem nostra sententia dicit, quod non peccet, qui nescit se peccare: ergo nostra sententia, & haeresis Pelagianorum non distant. Tertiò, quia Pelagiani non negabant peccata malitia, & infirmitatis, sed tantum hoc tertium peccati genus, nempe peccata ignorantiae: sed nostra opinio tollit peccata ignorantiae; ergo incidit in Pelagianorum haeresim. Minor probatur; quia sciendo, & advertendo peccare, non est peccare nesciendo, & ignorando: sed nostra opinio vult omne peccatum scienter, & advertere patrandum esse, ut sit peccatum: ergo &c.

Respondeo nos tantum distare à Pelagia- N.
nis, quantum peccatum à non peccato: Pe- 280.
lagiani negabant peccata ignorantiae, nos concedimus; negabant sequentia ad ignorantiam esse peccata in ipsa ignorantia, nos concedimus: ergo sine jure Pelagianismus obtruditur. In forma distinguo maiorem: Error Pelagianorum est non peccari sine metu conscientia, seu sine remorū, nec in se, nec in causa, nego maiorem; est, quod ad omne peccatum requiratur remorū directus, nec sufficiat indirectus, & in causa, concedo maiorem, & nego minorem, & cō- sequentiam, quia nos dicimus ad omne peccatum requiri, & satis esse advertentiam peccati, vel in se, vel in causa; ita qui ex ignorantia vincibili scire negligit an talis contractus sit licitus, ut peccet per usuram, satis est, ut ea cognoscatur non in se, sed in ignorantia. Hinc patet ad secundum, & tertium, cui si p̄p̄s respondimus, quod ipsa ignorantia fecit, dum peccatur per ignorantiam, & in ipsa ignorantia tamquam in causa confusè cognoscuntur peccata ad eam sequentia, & in eadem sunt voluntaria, & tunc omnia, quæ videntur necessariò, et si confusè subsecutura, contrahuntur, licet

per

per opera exteriora sequentia, eadem peccata compleantur, ex. gr. homicidium, usura &c. quæ sunt formaliter imputabilia in ignorantia. Addo quod si P. Eliz. 2. p. lib. 5. qu. 18. §. 4 pag. 126. fatur Janfenum pro suo errore ut illis, quæ Synod. Palæstina, S. August. S. Hieron. contra Pelagianos adduxerunt, quomodo idem P. Eliz. utitur contra nos ijdem argumentis, quibus Janfenus contra nos utitur?

N. 281. Dices cum Eliz. qu. 16. §. 6. à pag. 122. ubi exagit Joan. Pontium, quod si ad omnem peccatum requiritur advertentia, quæstio de conscientia erronea erit de subiecto non supponente, nam ea per talem advertentiam tollitur. Nego antecedens, & probationem; 282. licet enim advertam, aut dubitem, an conscientia sit erronea, adhuc tamen est erronea circa ea, quæ sequuntur, & scire negligo.

S E C T I O VI.

Argumenta M. Palanci.

S U M M A R I U M.

Tam pejerans cum scientia, quam cum ignorantia vincibili, peccat perjurio; ille in se, hic in ignorantia, libero, n. 284. 285.

Hoc ipso, quod obedere tenetur conscientia vincibili, perjurium non est novum formale peccatum, n. 286.

Nostra sententia tantum abest, quod laxa sit, quin est longè strictior oppositæ, n. 288. 289. Offendo mansellè, quod Palancus sibi contradicit, n. 291.

Accedit ad ipsissimam nostram doctrinam; inducit eorum, quæ dicit, n. 292.

Adversarij, dum considerant peccatum, dicunt, quod nos s dūm peccata ignorantie, negant, quod dixerunt, n. 293.

Dum afferimus ad mortale requiri plenam cognitionem, non venit certum, ant evidens iudicium malitia, cùm satis sit scrupulus, vel apprehensio non deposita, vel sine iustâ ratione deposita, n. 294.

Arguit, quia licet suadere, ut quis operetur iuxta viacibiliter erroneam, n. 295.

Evidenter retrorquetur, n. 296.

Direllè suadendum alteri, ut vincibilem depositat, n. 297.

Totum argumentum est contra Palanco, n. 298.

N. 283. **D**octus iste Salmanticensis qu. 7. docet primo, actum sequentem ad conscientiam vincibiliter errantem esse novum peccatum distinctum à peccato ignorantie, & habere novam rationem peccati quoad malitiam, non quoad voluntarietatem: ex. gr.

siquis ex conscientia vincibili erronea juret fallum, ait perjurium esse novum peccatum distinctum a peccato ignorantie vincibili, quæ judicat sibi pejerandum, quia si non esset novum peccatum ipsum perjurium, totum peccatum intelligeretur patratum pro signo conscientiae erroneæ, ita ut voluntas amplius non peccaret sequendo eam conscientiam. Sed contra; quia jam dixi illud perjurium esse peccatum, sed tantum in causa, nempe in conscientia vincibili erronea, non autem in se, & adæquatè distinctum à peccato ignorantie.

Secundo ait n. 3. Siquis sciret perjurium N. esse peccatum, pejerando peccaret; ergo etsi ex ignorantia vincibili nesciat esse peccatum, pejerando peccabit. Concedo totum cum hac differentia, quod qui sciret peccaret novo adæquatè peccato, ponendo perjurium, quod sit esse peccatum, qui autem vincibiliter nescit perjurium esse peccatum, peccatum peccato ignorantie, tum peccato perjurij, ita tamen ut perjurium sit peccatum in causa, seu in ignorantia, a quâ sicut per Palanco denominatur voluntarium, ita per me idem perjurium denominatur peccatum.

Tertio ait n. 11. Ubi est nova disformitas N. distinctæ, & novæ legi, est novum, & distinctum peccatum: sed posito iudicio culpabili errore dictante esse pejerandum, est in perjurio nova disformitas novæ legi, nempe legi vetanti perjurium, quæ lex per iudicium erroneum de perjurio non erat antecedenter violata; ergo est novum peccatum in tali perjurio. Sed contra; quia lex obligans ne pejerem, obligat quoque ne labore ignorantie vincibili dictante perjurium non esse peccatum, atque adic non tantum perjurium, sed etiam peccatum ignorantie vincibili dictantis esse pejerandum, est contra illam legem, ne pejeres. Hoc tamen transmiso, dico, novam dari in perjurio disformitatem, quæ tamen totam rationem peccati formalis habet à libertate dictaminis culpabili errore, dictantis esse pejerandum; ut enim per Palanco ea nova disformitas perjurij habet rationem liberi à libertate ignorantie, ita etiam rationem peccati: quæ in instantia semper ad manus esse debet, quia insolubilis est. Sanè S. Thom. I. 2. qu. 17. S. Th. art. 6. in corp. ait: *Peccatum nihil aliud est, quam actus humanus malus; quod sit humanus, habet ex eo, quod sit voluntarius; quod sit malus, habet ex eo, quod careat debitâ commensurazione ad legem.* Ecce ex hoc textu tantum abest, ut nostra sententia infirmetur, ut putat Palanco n. 13. quin nostra firmatur, & oppos-